

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

Zeleň v příměstských oblastech

Bakalářská práce

Autor práce: Katarína Gregorová

Obor studia: Zahradní a krajinná úpravy

Vedoucí práce: Ing. Lucie Pšikalová, Ph.D.

© 2023 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Zeleň v příměstských oblastech" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20. 4. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lucii Pšikalové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení, konzultace a připomínky, které mi pomohli tuto práci zkompletovat.

Zeleň v příměstských oblastech

Souhrn

Tato bakalářská práce má kompilační charakter, přináší fakta z odborné světové i domácí literatury a ze současného dění kolem příměstských parků, či chráněných území v Evropě.

V první části se práce věnuje definici vybraných typů zeleně veřejných prostranství, které nás nejvíce ovlivňují a pro město mají největší význam a přínos. Tyto významy a funkce městské zeleně nejen na lidský organismus jsou v práci podrobně popsány a vysvětleny.

Hlavním tématem práce je ale příměstská oblast, která se přirozeně a plynule prolíná s městským prostředím. Právě tady vzniká prostor pro příměstský park, který napojuje veřejný prostor na volnou krajinu v okolí. Vznik příměstského parku je vždy jedinečný a odvíjí se od krajiny ve které vzniká, od města, při kterém se nachází a od zájmu člověka o přírodu. Ekosystémové služby, které příměstské parky přináší jsou nenahraditelné, například pro snižování dopadů klimatických změn, regulace povodní, snižování znečištění ovzduší či ochranu biologické rozmanitosti. Kromě toho poskytují občanům zelené plochy pro rekreaci, pro sport ve zdravém přírodním prostředí, pobyt v přírodě, či vzdělávání.

Přírodní oblast Lille Métropole a její příměstský park, skládající se ze 4 území okolo města Lille, byl vybrán jako ukázkový příklad výborně zvládnutého systému zeleně. Ten vznikl na území zdevastovaném skládkami a průmyslovými odpady a řeka, která je součástí parku byla nejvíce znečištěnou ve Francii. Parc de la Deûle, který je součástí příměstského parku, dostal v roce 2006 Národní cenu za Krajinu a v roce 2009 ocenění Rady Evropy za Krajinu.

Tento příklad dostatečně potvrzuje, že krajinu zničenou suburbanizací je možné obnovit vzájemnou spoluprací, zájmem a dále vytvořit nové podmínky pro život, obnovit louky, lesy, stromořadí, mokřady, potoky či rybníky. Dále zachovat a rozvíjet tyto přírodní ekosystémy příměstského parku je možné pomocí koordinované správy území.

Klíčová slova: město, kvalita života, funkce zeleně, příměstský park, Europarc Federation

Greenery in suburban areas

Summary

This bachelor thesis has a compilation character, it brings facts from scientific world and domestic literature and from the current events around peri-urban parks or protected areas in Europe.

The first part of the thesis is devoted to the definition of selected types of green public spaces that affect us most and have the greatest importance and benefit for the city. These meanings and functions of urban greenery not only on the human body are described and explained in detail in the thesis.

However, the main theme of the work is the suburban area, which naturally and seamlessly blends into the urban environment. It is here that the space for a peri-urban park is created, which connects the public space to the open landscape in the surroundings. The creation of a peri-urban park is always unique and depends on the landscape in which it is created, the city in which it is located and the human interest in nature. The ecosystem services provided by suburban parks are irreplaceable, for example, for reducing the impacts of climate change, regulating floods, reducing air pollution, or protecting biodiversity. In addition, they provide citizens with green spaces for recreation, for sport in a healthy natural environment, for being outdoors or for education.

The natural area of Lille Métropole and its peri-urban park, consisting of 4 areas around the city of Lille, was chosen as an example of a well-managed green space system that was created in an area devastated by landfill and industrial waste, and the river that forms part of the park was the most polluted in France. Parc de la Deûle, which is part of the peri-urban park, received the National Landscape Award in 2006 and the Council of Europe Landscape Award in 2009.

This example sufficiently confirms that landscapes destroyed by suburbanisation can be restored by mutual cooperation and interest, and furthermore by creating new living conditions, restoring meadows, forests, tree plantations, wetlands, streams or ponds. It is possible to further preserve and develop these natural ecosystems of the suburban park through coordinated land management.

Keywords: city, quality of life, the function of greenery, peri-urban park, Europarc Federation

Obsah

1 Úvod	8
2 Cíl práce	9
3 Literární rešerše	10
3.1 Úvod do problematiky	10
3.1.1 Zeleň ve městě	11
3.1.2 Sídelní zeleň.....	12
3.1.3 Příměstská zóna	16
3.1.4 Krajinná zeleň městská	20
3.2 Polyfunkčnost zeleně	20
3.2.1 Rekreační a psychologická funkce	21
3.2.2 Estetická funkce.....	21
3.2.3 Mikroklimatická funkce.....	22
3.2.4 Hygienická funkce	23
3.2.5 Ekologická funkce	23
3.3 Příměstský park	24
3.3.1 Definice a koncept	24
3.3.2 Ekosystémové služby	25
3.3.3 FEDENATUR.....	27
3.3.4 EUROPARC	28
3.3.5 Typologie příměstských parků.....	28
3.3.5.1 Chráněný přírodní park	29
3.3.5.2 Zelený městský park.....	29
3.3.5.3 Polopřírodní zemědělsko-ekologický park.....	30
3.3.5.4 Re-naturalizovaný park	30
3.3.6 Projekt Periurban Parks	31

3.3.7	Příměstský park v České republice	31
3.3.7.1	Příměstský park Soutok	32
3.3.8	Příklady dobré praxe z Evropy	35
3.3.8.1	Parque Florestal de Monsanto, Lisabon, Portugalsko	35
3.3.8.2	Parco Migliarino, San Rossore, Massaciucoli, Itálie	37
3.3.8.3	Parc Natural de la Serra de Collserola, Barcelona, Španělsko	40
3.4	Espace Naturel Lille Métropole, Lille, Francie	42
3.4.1	La Métropole Européenne de Lille (MEL)	42
3.4.2	Přírodní oblast Lille Métropole	42
3.4.3	Území příměstského parku	44
3.4.4	Financování parku	48
4	Závěr	49
5	Seznam literatury	50
6	Seznam obrázků	54
Příloha	.....	56

1 Úvod

Stav městského životního prostředí ovlivňuje kvalitu života lidí ve městě. Zahušťování městské zástavby bohužel přináší úbytek zelených ploch a vegetace, a to negativně působí na psychiku člověka. Mikroklima, které vzniká mezi budovami a zpevněnými povrchy, a ve které se člověk pohybuje, obsahuje prach, exhalace, mikroorganismy. Vzduch je ochuzený o kyslík, je teplý a sušší. Lidé přirozeně vyhledávají čistší prostředí, jejich touhu po zdravém životě významně naplňují městské parky, města s parkovými a zahradními vnitrobloky, domy s předzahrádkami, či ulice lemované alejemi stromů. Již v roce 1985 Poleno ve své publikaci popisuje les a ostatní soustředěnou zeleň jako nejúčinnější kompenzační faktor nepříznivých důsledků uměle vytvořeného urbanizovaného prostředí.

Příměstské parky, o kterých práce pojednává, je třeba odlišit od městských parků. Jsou větší a atraktivnější, s různorodou krajinou, s rekreačním prostředím pro různé volnočasové aktivity, např. horská kola, pěší turistiku, táboření, grilování, či vzdělávací aktivity. Tyto parky jsou divočejší, biologicky rozmanitější a představují životaschopná útočiště pro vzácné druhy rostlin a živočichů. Přinášejí řadu výhod jako je čistší vzduch, regulace teploty, čerstvou vodu atd. (Europarc 2021).

Součástí práce jsou příklady dobré praxe ze zahraničí. Jsou to příměstské parky, které byly vytvořeny pro člověka, pro jeho potřebu rekreace, sportu, vzdělávání, ale i pro zachování lepšího životního prostředí s čistším vzduchem, vodou, či pro ochranu rostlin a živočichů v příměstských ekosystémech.

Popsána situace v České republice přibližuje vývoj příměstského parku Soutok, na který je momentálně vyhlášena mezinárodní krajinářsko-urbanistická soutěž o návrh jeho budoucího vzhledu.

V poslední části se práce podrobně věnuje vybranému příměstskému parku ve Francii, Na tomto parku bylo cílem demonstrovat jeden z nejlepších příkladů přechodu města do krajiny, ale taky úspěšnou obnovu přírodního prostředí v blízkosti města zničené lidskou činností.

Uvědomění a pochopení faktu, že zeleň má skutečně nezměrný vliv na naši existenci, by vedlo k rychlejší obnově zdevastovaných území, k rychlejšímu vytváření nových zelených, či lesních ploch, zabránění zbytečného kácení a větší ochraně důležitých přírodních oblastí.

2 Cíl práce

- Definovat pojmy týkající se městské zeleně, příměstské zeleně a příměstské oblasti
- Popsat význam zeleně, její funkce a přínos pro člověka
- Uvést příklady dobré praxe fungování příměstských parků ze zahraničí a popsati situaci v České republice

3 Literární rešerše

3.1 Úvod do problematiky

„Město je majoritní prostředí pro život člověka. Je souborem všech lidských fyzických, psychických, sociálních, spirituálních vlivů a zásahů, pozitivních i negativních. Odehrává se zde práce, zábava v kolektivu společnosti, ale také představy, sny, plány a touhy každého člověka. Hmota i energie jsou propojeny složitými, vzájemně se ovlivňujícími procesy a výsledkem je jedinečná městská krajina. Přestože si tuto strukturu člověk sám vytvořil, je pro něj natolik složitá a agresivní, že narušuje jeho psychiku.“ (Mičola 2021)

Také Bratman et al. (2015) spojuje urbanizaci se zvýšenou mírou duševních onemocnění, včetně úzkostných poruch a depresí, ačkoli má také urbanizace mnoho výhod. Příčinné mechanismy tohoto zvýšeného výskytu duševních onemocnění jsou různorodé. Poleno už v roce 1985 poukazoval na psychosociální studie, které se zabývají vlivem vysokých koncentrací obyvatel na psychický vývoj a stav obyvatelstva. Studie se shodují v názoru, že jedním z důležitých činitelů životního prostředí je právě vysoká hustota obyvatelstva, která nemá tendenci sociální, ale spíše asociální. Navzdory fyzické blízkosti se ztrácejí kontakty mezi lidmi a zvyšuje se anonymita (1985).

Vorel et al. (2013) také řeší urbanizovaná území a jejich schopnost vytvářet vlastní mikroklima. Mikroklima je možné zjednodušeně charakterizovat jako tu vrstvu vzduchu, ve které se člověk pohybuje (do výšky přibližně 2–3 m). Vlivem přítomnosti budov a zpevněných povrchů se zde vzduch více ohřívá, obsahuje prach, mikroorganismy, je sušší a vlivem dopravy je ochuzený o kyslík a plný exhalací. Podle Gehla (2011) je důležité si uvědomit, jak jsou různé kategorie venkovních aktivit ovlivňovány kvalitou venkovního prostoru, a zejména jak právě nepovinné, převážně rekreační funkce a společenské aktivity mají možnost se rozvíjet tam, kde je tato kvalita lepší.

Neustále pociťujeme velký tlak na zahušťování městské zástavby a zastavování volných ploch veřejného prostoru a zeleně. Výsledkem je postupné snižování kvality života ve městech a trvalá ztráta otevřených veřejných prostor a možností jejich využívání (Hendrych et al. 2018).

Mičola (2021) se přiklání k názoru, že svět za hranicemi města, který bude v budoucnu prodělávat obnovu přírodních procesů pro nastolení rovnováhy planety, nebude možné obývat, a tak jiné místo, než město pro člověka nezbude. *„Proto bude nezbytné nalézt mohutnou, vyváženou urbánní strukturu megalopole. Zapojení biologické rozmanitosti zpět do našich*

městských oblastí totiž může znovu propojit člověka s přírodou a podporovat rovný přístup k sociálním, fyzickým a psychologickým výhodám, které nám příroda poskytuje.“

3.1.1 Zeleň ve městě

Podle Wilsona (in Forman & Godron 1993) si člověk ve městě zakládá nová společenstva rostlin a živočichů jako symboly zbytků přírody. *„Tyto symboly hrají velice důležitou roli, protože alespoň částečně uspokojují biofilní potřebu člověka, tj. jeho afinitu a potřebu rostlin a živočichů.*“ Ekologická struktura sídel byla založena na druzích organismů, které nahradily přírodní ekosystém. Lidé zavlekli do měst většinu rostlinných druhů pro svou spotřebu či pro zkrášlení své zahrady, dvora i veřejného prostranství (Forman & Godron 1993).

„V současné době je zeleň ve městě chápána jako důležitá součást veřejných prostranství, která zhodnocuje lokalitu, plní řadu nezastupitelných funkcí a také ovlivňuje cenu okolitých nemovitostí.“ (Hendrych et al. 2018)

Kříž (2020) popisuje tuto zeleň, pokud je dostatečně bohatá a propojená jako schopnou poskytnout významné ekologické služby, například snížení teploty vzduchu, zadržování vody, podpoření biodiverzity a snížení prašnosti a dalších emisí. Vorel et al. (2013) upřesňuje, že ovzduší zvlhčují listy rostlin, které neustále odpařují vodu (transpirace), při tomto odpařování vody se ale kromě toho spotřebovává teplo. Vzdušné proudění vyvolává rozdíl teplot zastavěného a nezastavěného území a tím i provětrávání městského prostředí.

Z důvodu zrychlování urbanizace po celém světě, je městská zeleň pro společnost stále důležitější jako interakční uzel mezi lidmi a přírodou. *„Městská zeleň vytváří různorodý soubor ekosystémových služeb, které mají zásadní význam pro blahobyt člověka.*“ (Barthel 2008)

Hendrych et al. (2018) vychází z faktu, že základní potřebu obyvatel měst a jejich touhu po zdravém životě významným způsobem naplňují městské parky, zahradní čtvrtě, města s parkovými a zahradními vnitrobloky, domy s předzahrádky a ulice lemované alejemi stromů.

Jedna nedávná longitudinální studie, která monitorovala spokojenost a duševní potíže více než 10 000 lidí po období skoro dvou desetiletí, dokazuje významný pozitivní vliv blízkosti zeleně na pohodu. Korelační studie vypovídá o tom, že výhledy z oken, obsahující přírodní prvky (ve srovnání s výhledy z oken, které je neobsahují), jsou propojeny s lepší pozorností, pamětí a inhibicí impulzů, a také s větším pocitem subjektivní spokojenosti (Bratman et al. 2015). *„Ve svém celkovém působení je les a ostatní soustředěná zeleň – jako význačný přírodní prvek – nejúčinnějším kompenzačním faktorem nepříznivých důsledků uměle vytvořeného urbanizovaného a industrializovaného prostředí.*“ (Poleno 1985)

3.1.2 Sídlní zeleň

Šrytr (2001) vymezuje městskou zeleň do kompetence nižších správních jednotek, a to především obcí, kde existence vegetačních prvků je podmíněna soustavnou péčí zahradníka, protože trvalé ekologické podmínky jsou výrazně změněny.

Vorel et al. (2013) toto potvrzuje a také zmiňuje ve své definici funkci sídlní zeleně: *„Zeleň sídlní není příroda ve své přirozenosti, ale nejvýznamnější symbol přírody v umělém, člověkem vytvořeném urbánním prostředí – v zastavěném území. Jejím hlavním posláním je zlepšovat životní prostředí sídel a poskytovat obyvatelům možnost rekreace.“*

Podle Kumpána (in Hendrych et al. 2018) má zeleň ve veřejném prostoru velký vliv na jeho funkci, ale také na vnímání jeho uživatelů, prvotně ovlivňuje jeho celkový estetický obraz a vnáší do něj prvky přírody.

Česká státní norma 83 9001 vysvětluje termín veřejná zeleň takto: *„název pro různé druhy zeleně volně přístupné veřejnosti bez ohledu na majetkové vztahy k pozemku.“*

Vyhláška č. 6/2001 Sb. hl. m. Prahy, o ochraně veřejné zeleně, veřejnou zelení rozumí: *„pozemky evidované v katastru nemovitostí jako zeleň, tj. pozemky využitelné jako okrasné zahrady, uliční a sídlištní zeleň, park a jiná plocha funkční a rekreační zeleně, včetně zařízení, vybavení a objektů na nich se nacházejících.“*

Sojková et al. (2020) upřesňuje, že hlavními typy zeleně veřejných prostranství jsou parky, parkové úpravy náměstí, uliční aleje a stromořadí. Parkové úpravy hřbitovů jsou pak specifickou kategorií. Podstatně významné postavení má taky zeleň vnitrobloků, která je pro město významná zejména svou funkcí mikroklimatickou a hygienickou.

Hendrych et al. (2018) hodnotí vazby na okolí jako zásadní pro kvalitu a význam zeleně veřejných prostranství. Plochy zeleně ve městě se stávají prostorem pro setkávání, rozvoj mezilidských vztahů a místy sociální interakce.

Typy zeleně veřejných prostranství:

Městský park

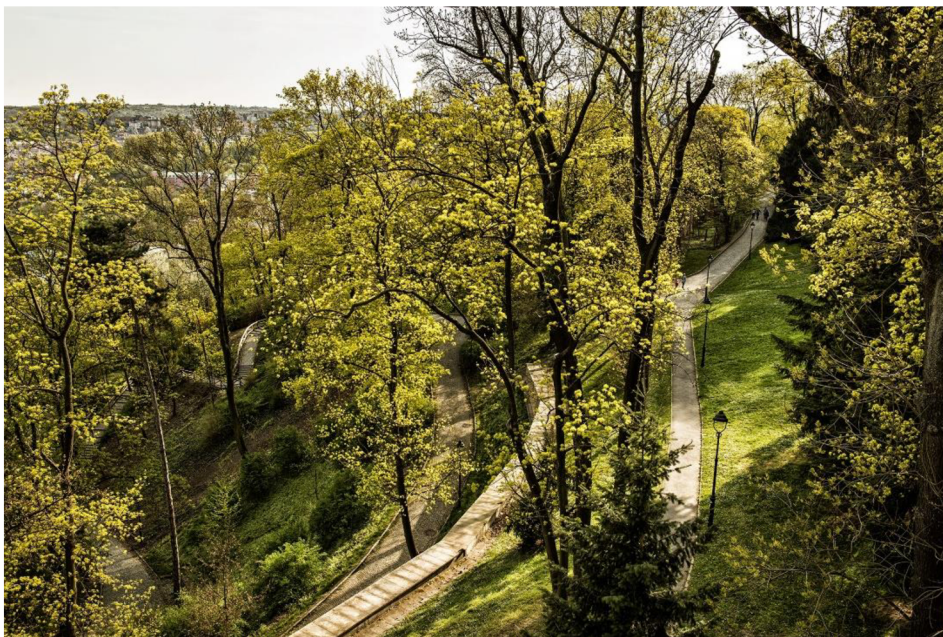
Podle ČSN 83 9001 je park definován jako: *„objekt zeleně ztvárněný do charakteristického kompozičního celku o výměře nad 0,5 ha a minimální šířce 25 m (např. park historický, městský, lázeňský).“*

Otruba (2002) popisuje park jako: *„záměrně upravenou část přírody, kde přírodní a přirozené prvky jsou jeho stavebními kameny sestavovanými za určitým specifickým cílem. Má*

sloužit člověku k vnitřní pohodě. Má jej uspokojit i poučit, pobídnout k zamyšlení. Má svou duši ctít nejlepší myšlenky lidstva. Má vychovávat.“

Podle Douglase (2011) jsou parky a volná prostranství pro návštěvníky „oázami zeleně, klidu, relaxace a potěšení.“ Základní složkou struktury městské zeleně z nich činí jejich rozloha, která obvykle vyjadřuje stanovištní heterogenitu. Převažují v nich prvky jako trávníky, pastviny, rybníky, zahradní prvky a související infrastruktura. Obsahují také významné množství stromů, přitom lesní porosty jsou často omezené nebo dokonce chybí. Rozmanitost stanovišť je často vysoká. Životní formy sahají od vizuálně dominantních stromů až po bezobratlé živočichy a houby. Rostliny a živočichové jsou směsíci přirozeně se vyskytujících a záměrně zavlečených druhů. Jde o společenstvo, které se mění v prostoru a čase. To vše vytváří z parků složité ekosystémy.

Sojková et al. (2020) upřesňuje, že park je „nejvýznamnějším kompozičním celkem krajinářské architektury.“ Městský park je vývojovým pokračováním soukromých zahrad a parků. Část významných parkových ploch pražských památkových zón vznikla jako zahrady soukromých vil. Patří mezi ně například zahrada vily Portheimka nebo zahrada vily Kinských či Havlíčkovy sady. V důsledku industrializace, zhoršování prostředí a nárůstu dopravy vznikaly, další městské parky, které byly reakcí na rychlý rozvoj měst, a potřebu kvalitního prostředí pro rekreaci. Vznikaly na místě bývalých zahrad usedlostí, sadů, na místech zrušených hradeb, pohřebišť nebo na náměstích. Příkladem mohou být Riegrovy sady, náměstí Svatopluka Čecha, Lyčkovovo náměstí, náměstí Jiřího z Poděbrad a Karlínské náměstí, park na Fidlovačce a další.

Obr. 1. Zahrada Kinských (zdroj: www.prague.eu)

Menší parková úprava

Česká státní norma 83 9001 definuje tento typ zeleně jako „*objekt s výměrou obvykle do 0,5 ha ztvárněným zpravidla podle sadovnických zásad, který však nesplňuje některé parametry parku (např. parkové úpravy u objektů občanské vybavenosti, u administrativních budov, hotelů, v prolukách).*”

Zeleň obytné zástavby

„*Zeleň navazující na budovy určené zejména k bydlení, zpravidla ztvárněná podle sadovnických zásad (např. zeleň sídlištní, vnitrobloků, u rodinných domů)*” jak definuje ČSN 83 9001.

Většina sídlištní zeleně byla založena v letech 1959 až 1991, kdy byla realizována hlavní vlna výstavby panelových sídlišť. Je typická pro volná prostranství v sídlištní zástavbě. Chybí jí funkce odpočinková či relaxační, má často jenom charakter doplňku architektury či ochranné zeleně. Vytváří rozvolněné výsadby dřevin buď na plochách kulturních trávníků nebo na volných plochách bez osevu (Hendrych et al. 2018).

Stromořadí a aleje

Otruba (2002) označuje městská stromořadí za významný kompoziční prvek města.

Podle normy o sadovnictví a krajinářství (ČSN 83 9001) stromořadí většinou tvoří doprovod liniového prvku nebo stavby, jako je vodní tok, komunikace, oplocení či hranice pozemku obvykle v pravidelných rozestupech.

Slovo alej pochází z francouzského „*allee*“ – tedy chůze, cesta, jít, směřovat, vést. V přeneseném slova smyslu se jedná o doprovod komunikace, cesty, pěšiny. Alej je tvořena minimálně dvěma řadami stromů, stromořadí je pouze jednoduchá řada stromů (Vysloužil in Hendrych et al. 2018).

„*Staré aleje a systémy alejí je nutno vnímat jako formy dlouhodobého uspořádávání krajiny či prostředí sídel, jako urbanizující řád, chránit jejich hodnoty umělecké, kulturně historické a funkce a hodnoty estetické.*“ (Hendrych 2015)

Podle Sojkové et al. (2020) uliční aleje a stromořadí „*podporují v územích s památkovými hodnotami jedinečnost architektury a tvarosloví stavebních slohů, identitu a genius loci uličního prostoru.*“

Zahrádkové osady

Nezanedbatelný typ městské zeleně, jež se v průběhu 20. století nebývale rozšířil, jsou zahrádkové osady, jak popisuje Kolková Rydvalová (in Hendrych et al. 2018), které zásadně přispívají ke krátkodobé rekreaci městských obyvatel. Jak upřesňuje Mareček (1992),

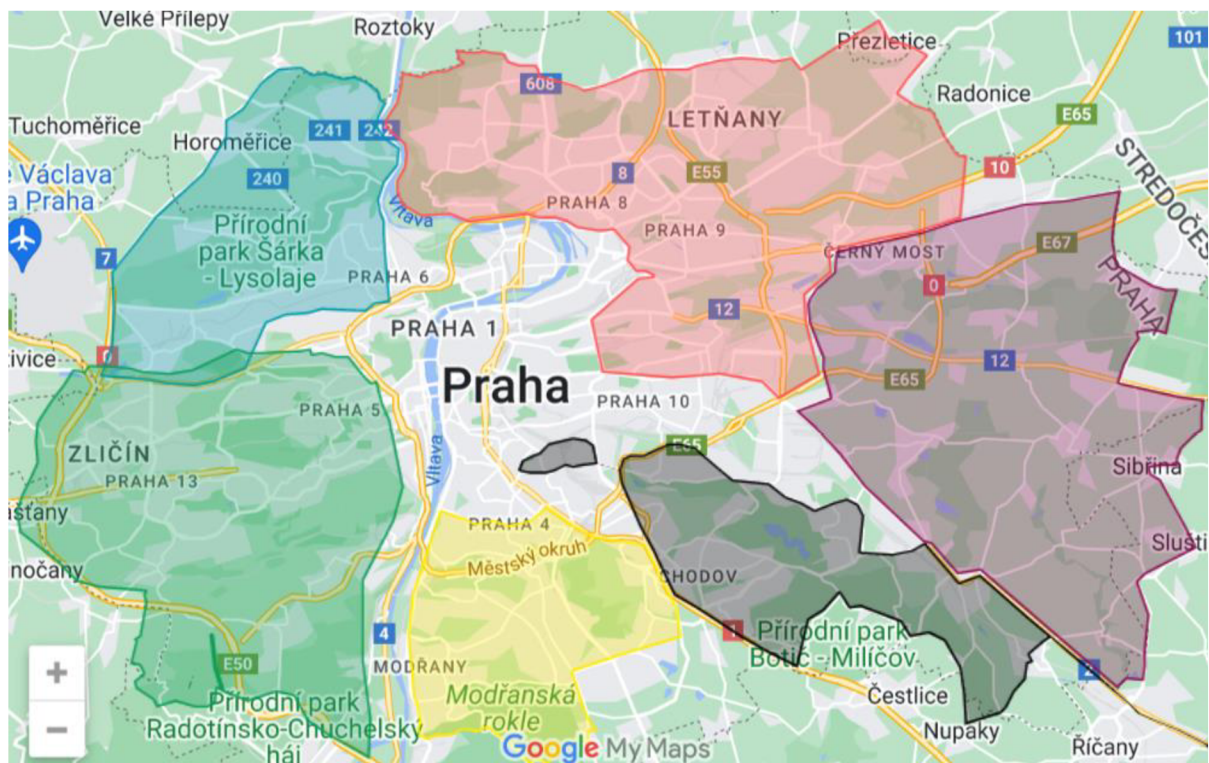
představovaly charakteristický útvar zeleně periférií našich měst. Podle ČSN 83 9001 je to území, které se označuje za soubor malých užitkových, okrasných nebo kombinovaných zahrad, často doplněných stavbami určených k rekreačnímu pobytu.

„Zahrádkové osady však nejsou reliktem socialismu, jak bývá někdy prezentováno, ale důležitou součástí i mnoha západoevropských měst, která je považují za plnohodnotnou složku městské zeleně.“ (Kolková Rydvalová in Hendrych et al. 2018)

Lesy na území města a v příměstské zóně

Na území měst a v jejich příměstských zónách se běžně setkáváme se všemi kategoriemi lesů – s lesy hospodářskými, ochrannými i s lesy zvláštního určení, které zde mají největší význam. Podle převládající funkce je můžeme rozlišovat jako lesy rekreační, lesy zdravotního významu a lesy hygienického významu. Podle své polohy se tyto lesy někdy rozlišují na lesy městské (lesy v intravilánu) a lesy příměstské (Poleno 1985).

Lesy představují jednu z nejvíce respektovaných a chráněných kategorií zeleně v rámci tvorby územního plánu v Praze. Pražské městské lesy byly z centra prakticky vytlačeny, rozkládají se zejména na obvodu hlavního města. A jsou součástí mnoha drobných lesíků roztroušených mezi městskou zástavbou a několik menších komplexů. Všechny lesy na území hl. m. Prahy patří do kategorie lesů zvláštního určení jako lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí (Lesy hl. m. Prahy 2020).

Obr. 2. Mapa lesních úseků v pražských lesích (zdroj: <http://lhmp.cz>)

Dnes lesní porosty zabírají přibližně 10 % z celkové rozlohy města Prahy, to je 5 000 ha lesů, z toho 2 900 ha je v majetku hl. m. Prahy.

Nejvýznamnější pražské lesy:

Název	Výměra (ha)
Šárka (Šárka, obora Hvězda, Údolí Únětického potoka, Sedlec)	595,28
Chuchle (Chuchelský háj, Prokopské údolí, Lesopark na Cibulce)	608,16
Hodkovičky (Modřanská rokle a Cholupický vrch, Kunraticko-Michelský les, Zátíší, Kamýk)	653,99
Hostivař (Hostivařský lesopark, Milíčovský les)	292,49
Běchovice (Xaverovský háj, Klánovický les, Čihadla)	410,68
Bohnice (Čimický a Ďáblický háj, Bohnické údolí, Smetanka)	404,55
Celkem	2 965,15 ha*

Obr. 3. Údaj o celkové výměře lesních porostů, které spravují Lesy hl. m. Prahy (zdroj: <http://lhmp.cz>)

3.1.3 Příměstská zóna

K území města přiléhá za jeho hranicemi příměstská zóna, kterou Poleno (1985) popisuje jako souhrn samostatných obcí. Nejčastěji se uvádí, že vnější hranice této zóny je dána dostupností hromadnou dopravou z centra města během 30-45 minut, anebo že vnější hranice příměstské zóny nepřesáhne 20-25 km od centra města. Lesy zde mají prvořadý význam pro každodenní rekreaci obyvatel.

Špoula et al. (2012) zkoumá příměstskou neboli periurbánní oblast a definuje ji jako: „území na přechodu mezi městem a volnou krajinou, kde se nacházejí fragmenty přírodních a zemědělských ploch v bezprostředním kontaktu se zástavbou.“

I Poleno (1985) se přiklání k názoru, že příměstskou krajinu je nutno sledovat v širším pojetí od kraje sídlištní zóny až po zónu okrajovou, nelze ji kategoricky omezovat pouze na příměstskou zónu z důvodu nerovnoměrného rozvoje měst.

Lesy příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí jsou uvedené v kategorii lesů zvláštního určení, protože vyžadují zvláštní způsoby hospodaření, vyplývající ze specifických společenských potřeb. Tyto lesy se dají rozdělit na lesy parkové a lesní parky (Rajnoch 2021).

Parkový les

V lesích na území měst se většinou setkáváme s jemnými, intenzívními formami hospodaření, které se již přibližuje hospodářství parkovému. Proto tyto lesy Poleno (1985)

označuje jako lesy parkové. Naznačuje tím, že tato subkategorie lesa stojí již na rozhraní mezi lesem a parkem.

Rajnoch (2021) vysvětluje parkový les jako: „*les s převažujícím zastoupením zapojených, nicméně účelově upravených lesních porostů, doplněný tzv. parkovými plochami.*“

Krouml (1981) dále popisuje parkový les jako zušlechtěný městský les, který je obohacený mnohými rekreačními prvky, mobiliářem či s dostatečnou sítí procházkových cest. „*Veškeré hospodaření v něm je podřízeno především estetickým, zdravotním a všeobecně prospěšným stránkám lesa. Směřuje k co nejdokonalejšímu, přitom citlivému využití lesních porostů pro polodenní a celodenní rekreaci občanů a k dosažení co nejrozmanitějšího krajinného a architektonického vzhledu a jeho okolí.*“

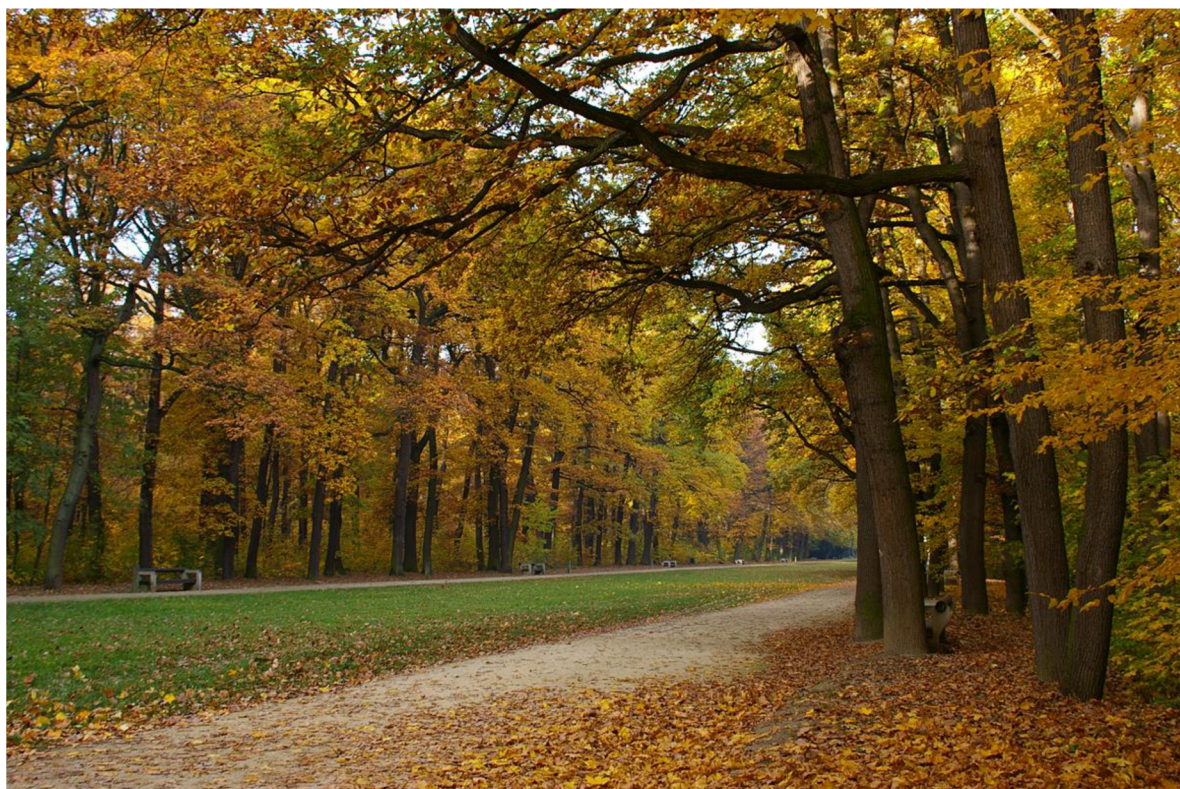
Čeřovský (1981) hodnotí parkové lesy jako: „*nejcennější přírodní komponent životního prostředí urbanistických komplexů.*“ Jejich poslání je především rekreační, z hlediska ochrany přírody však integrují zvláště chráněná území, poskytují možnosti přežití vzácných a ohrožených druhů, představují plochy ekologické stabilizace a je možné je úspěšně využít v systému školní i mimoškolní výchovy k ochraně přírody a k péči o životní prostředí.

Podle Rajnocha (2021) má každý lesní útvar polyfunkční poslání – zejména les parkový. Z hlediska přírodních funkcí, uvádí funkce biotické, klimatické, hydrické. Ze socioekonomických funkcí popisuje produkční, vodohospodářskou, či krajinotvornou. A do specifické funkce v oblasti sociální, zahrnuje např. hygienickou, rekreační, estetickou, výchovnou, či vzdělávací.

Lesní park

Poleno (1985) chápe lesní park neboli lesopark jako intenzivně využívaný rekreační les, který se svým charakterem blíží lesu, sem lze zařadit např. mnoho zámeckých parků s charakterem anglického parku – Průhonice, Konopiště, Veltrusy, Dobříš apod. Rajnoch (2021) popisuje lesní park jako objekt s převažujícími parkovými prvky, jako například květinovým záhonem nebo upravenou komunikací s účastí lesních prvků.

Poleno (1985) dále vysvětluje, že parkový les se od lesního parku liší především podílem zapojených lesních porostů, které činí minimálně 50 % jeho celkové výměry, a dále například tím, že pozemky parkového lesa jsou součástí lesního půdního fondu. Hranice mezi lesním parkem a parkovým lesem jsou často málo zřetelné. V Praze je možné jako příklad přechodu mezi lesem a parkem uvést oboru Hvězdu.

Obr. 4. Obora Hvězda (zdroj: www.praha-priroda.cz)

Obr. 5. Jezírko pod Dianou, Lesopark na Cibulce (zdroj: www.praha-priroda.cz)

Lesy

Česká státní norma 83 9001 vymezuje les jako: „*přirozený nebo uměle založený porost rostlin, v němž převládají stromy vytvářející při zastoupení dalších rostlin typických pro dané stanoviště souvislé, zpravidla patrovité porosty.*“

Podle Organizace Spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO), se les definuje jako: „*plocha souše větší než 0,5 ha se stromy vyššími než 5 metrů nebo schopnými této výšky dosáhnout a se zápojem korun přinejmenším 10 %, která není prvotně využívána pro zemědělské či jiné ne lesnické účely.*“ Zápojem se myslí podíl zemského povrchu zastíněný korunami stromů, které jsou v plném olistění. V pojetí FAO je tedy pro vymezení lesa rozhodující dlouhodobé využití území, nikoli pouze současný stav vegetace, resp. stromového pokryvu zemského povrchu. Tato definice se stala nejčastěji používaným výkladem slova les (Food and Agriculture Organization 2020).

„*Les ve smyslu významného krajinného prvku je třeba chápat jako lesní ekosystém plnící ekologicko-stabilizační funkce v krajině, který je tvořený především porostem dřevin s vyvinutým stromovým patrem, ve kterém je však důležité zastoupení jak rostlinných, tak živočišných druhů a jejich společenstev, a to v těsné vazbě na ekologické podmínky stanoviště, a jehož neoddělitelnou funkční součástí je ekosystém lesních půd.*“ (Ministerstvo životního prostředí 2022)

Obr. 6. Javorník (zdroj: <https://lesy.cz>)

3.1.4 Krajinná zeleň městská

Krajinnou zeleň městskou Vorel et al. (2013) popisuje jako přirozeně vzniklou, často i zbytkovou zeleň, která má převážně půdoochrannou či krajinotvornou funkci. Míra zásahů člověka v ní není tak vysoká. Nejčastěji na jejím počátku stojí příroda sama, a ne výtvarný záměr.

Otruba (2002) specifikuje její územní těžiště především v nezastavěné části města a řadí do této kategorie rozptýlenou zeleň – keřové, stromové a smíšené skupiny, meze, strže, břehové porosty vodních toků apod.

Vorel et al. (2013) dále konkretizuje, že se může jednat o zbytky původní krajiny postupně obklopené a pohlcené městem nebo město obklopující, popřípadě zasahující hluboko do městského organismu. Jedná se o plochy, které nebylo vhodné, či možné z různých důvodů zastavět (porosty především na strmých, skalnatých svazích či v mokřadních, na stavebně nepřístupných lokalitách).

3.2 Polyfunkčnost zeleně

Mareček (1992) hodnotí jednotlivé funkce u různých vegetačních prvků tak, že jsou víceméně odlišné svým charakterem i intenzitou, působící ale zpravidla souběžně. Z toho plyne, že charakteristickým funkčním rysem vegetačních prvků je souběžnost a komplexnost případně polyfunkčnost jejich působení. Mareček (1992) dále upřesňuje, že kombinacemi různých typů vegetačních prvků a jejich prostorově funkčními sestavami je možné dosáhnout vyšší akumulace této polyfunkčnosti. A hlavním cílem plánování je pak dosažení této funkční intenzity.

„Dnes je všeobecně uznáváno, že vzhledem k bioklimatickým, fyziologickým, hygienickým a psychicko-estetickým účinkům patří zeleň k základním funkčním složkám, vytvářejícím příznivé podmínky pro život obyvatel a tvorbu optimálního prostředí v sídlech a městech.“

(Hendrych et al. 2018) Kříž (2020) zmiňuje také rekreační funkci a popisuje její vliv, který může mít v kombinaci s vodními prvky. Vzniká městská oáza, která podporuje mikroklima a zásadně se podílí na zlepšení kvality života ve městech. Také snižuje účinky tzv. tepelných ostrovů, kterými města trpí zvláště při horkých dnech v létě, což se v posledních letech, vzhledem k probíhající klimatické změně, výrazně zhoršuje. Kříž (2020) poukazuje i na nepřehlédnutelný a významný mitigační účinek, kdy výsadbou stromů dochází obecně k redukci emisí skleníkových plynů.

3.2.1 Rekreační a psychologická funkce

Vorel et al. (2013) označuje zeleň ve městě za hlavního nositele rekreační funkce, která souvisí se změnou mikroklimatu, a ta pak vede k vytvoření tzv. „*pásma klimatické pohody*.“

Hendrych et al. (2018) vychází z faktu, kterým je doložen uklidňující účinek zelené barvy (fytofílie), tady je možné pozorovat souvislost i s duševní hygienou. Podle některých výzkumů hospitalizovaní pacienti po operaci, který mají výhled na zeleň, se zotavují rychleji a potřebují menší dávky léků na bolest než ti s výhledem do zdi.

Vnímání přírodních prvků jako zeleně, vody či terénu pociťuje nervová soustava jako odpočinek. Pocit harmonie a duševní pohody vyvolává působení barev a přírodních scénérií. Taky nepravidelné střídání světla a stínu, či osluněných a neosluněných ploch, doprovázené změnami teploty vnímané pokožkou působí jako „*klimatická masáž*“ (Vorel et al. 2013).

„Veřejný park je pro člověka terapií. Mnoho výzkumů na toto téma ukazuje, že lidé, kteří jsou více spojeni s přírodou, trpí méně depresemi nebo vyhořením. Mají také lepší sociální vazby a jsou fyzicky i duševně zdravější.“ (Dreiseitl 2020)

Poleno (1985) dokládá, že les má také brzdící vliv na výskyt tzv. civilizačních chorob. U dětí, které byli na dlouhodobém pobytu v pionýrských táborech umístěných v lesnatém prostředí se zlepšily ukazatele vyšší nervové činnosti, znormalizovaly se reakce vegetativního nervstva a zlepšily se cévní kožní reakce na místní ochlazení.

Rekreační funkci ovlivňuje dobrá dostupnost a dostatek příležitostí motivujících k aktivnímu odpočinku. Významně záleží i na formě zeleně a její využitelnosti k rekreačním aktivitám (Hendrych et al. 2018).

3.2.2 Estetická funkce

„K psychologickému významu přímo přistupují estetické dojmy, které jsou podtrženy tvarem stromů, jejich skladebnou kompozicí, barvou skupin, průhledy do krajiny a podobně.“ (Otruba 2002)

Vorel et al. (2013) charakterizuje zeleň z hlediska estetického působení jako velké bohatství tvarů, velikostí, barev či neustálou proměnlivost, vyplývající z její biologické podstaty. Zeleň, zejména stromy, rovněž jako stavby má schopnost vytvářet prostor. „*Kromě toho vytváří zeleň významnou protiváhu neměnnému působení neživých hmot staveb právě svojí živostí, neustálou proměnlivostí svojí drobnou strukturou a dynamičností.*“

Sojková et al. (2020) vysvětluje zásadní prostorotvornou funkci zeleně spočívající: „*v architektonickém a provozním členění prostoru, zdůraznění dominant a historické*

půdorysné struktury náměstí, zdůraznění kompozičních os a pohledových vazeb, podtržení hodnotných fasád. Zeleň formuje a rámuje výhledy, je součástí panoramat, zároveň i umocňuje význam veřejných budov, podtrhuje jejich výjimečnost v kompozici směřující k nim.“

Zeleň může jednotlivé prostory otevírat, prodlužovat, nebo naopak uzavírat či zakrývat méně vhodné pohledy. Může orientovat pozornost žádoucím směrem a oddělovat nesourodou architekturu. Pomocí různé textury i barvy jednotlivých dřevin a rostlin je možné dosáhnout zajímavých prostorových iluzí či esteticky účinných kontrastů (Vorel et al. 2013).

3.2.3 Mikroklimatická funkce

Vlivem transpirace asimilačních orgánů stromů a částečně i spolupůsobením dalších vlivů dochází k částečnému ovlivňování mikroklimatických charakteristik stanoviště. Mezi nejdůležitější patří ovlivňování tepelné bilance a relativní vzdušné vlhkosti (Kolařík 2003).

Již Poleno v roce 1985 vysvětluje, jak zeleň utváří a zlepšuje podmínky městského klimatu tím, že regeneruje vzduch a zlepšuje jeho složení, ovlivňuje teplotu, vlhkost a ionizaci vzduchu, směr a sílu proudění větru, zmírňuje prašnost a hlučnost, zachycuje plynné škodliviny i mikrobiální flóru. Tyto záchytné účinky stromové zeleně a lesů se dále zvyšují přímými baktericidními i bakteriostatickými účinky rostlinných fytoncidů (1985). Také Pokorný (1981) vychází z faktu, že lesní porosty jehličnanů ve vegetačním období vylučují do ovzduší velké množství silic, pryskyřic, olejů a fytoncidů, které ničí mnoho druhů škodlivých bakterií.

Hendrych et al. (2018) zmiňuje, že plocha pokrytá stromy a zásobená vodou transformuje více než polovinu energie dopadající ze slunečního záření do vodní páry a ochlazuje své okolí. *„Pohlcování tepla během výparu tak znatelně snižuje teplotu okolí a je tak zcela nasnadě nepostradatelnost vysoké stromové vegetace, nejlépe celých komplexně strukturovaných systémů v matici měst.“* Významná je nejen pozitivní funkce pro retenci a hospodaření s vodou, ale také ukládání uhlíku těmito porostními strukturami. Stromy rostoucí ve městech, kde je velmi vysoký obsah CO₂, jej fotosyntézou přeměňují na kyslík uvolňovaný do okolí a uhlík, který během procesu růstu ukládají v dřevní hmotě, ve srovnatelném množství se stromy v deštných pralesech. Mareček (1992) dále upřesňuje proč jsou rostliny relativně chladným prvkem prostředí. Stav chladu vzniká tak, že vegetace v první řadě značnou část slunečního záření odráží.

3.2.4 Hygienická funkce

Správné seskupení zeleně, zejména dřevin, v kombinaci s utvářením terénu a ve vhodné prostorové skladbě, může příznivě tlumit pronikání hluku, nepříjemných pachů, izoluje proti prašnosti, nebo může zeslabovat sezónní negativní vlivy vegetace (alergeny, pylové invaze). Rostliny pevně poutají na svém povrchu prachové částice a tím zabraňují jejich dalšímu zviřování (Otruba 2002). Kolařík (2003) popisuje způsoby regulace prašnosti zachycováním prachu na asimilačních aparátech, kde záleží hlavně na velikosti listů, kvalitě jejich povrchu a pohyblivosti čepelí. Mareček (1992) upřesňuje, že intenzita tzv. filtrační účinnosti listové plochy je dána absolutním povrchem listů, jejich charakterem, sklonem, pohyblivostí, vlhkostí a lepkavostí. Větší účinnost mají dřeviny s listem ochlupacným, lepkavým nebo zvrásněným.

3.2.5 Ekologická funkce

Vegetace společně s vodou, půdou a podnebím se považují za základní složky ekosystému. Ekologická hodnota vegetace je tím vyšší, čím více odpovídá trvalým ekologickým podmínkám daného území a vytváří biotopy pro existenci řady dalších rostlinných a živočišných druhů (Vorel et al. 2013).

„Dospělý strom není jen jedním rostlinným organismem z širšího společenstva, ale je samostatným svébytným biotopem. Je zvláštní ekologickou nikou umožňující trvalou existenci celé pyramidy dalších organismů odkázaných na něj i na sebe navzájem. Strom neposkytuje dalším formám života jen nashromážděnou energii, ale je jim rovněž habitatem – obydlím. Strom se stává pro tyto organismy životním prostředím, které vůbec neopouštějí.“ (Kolařík et al. 2003)

Ekologicky velmi významnou složkou vegetace jsou extenzivní trávníky, podstatné zejména z hlediska výskytu hmyzu, protože jsou méně často sekané (dvakrát či třikrát v roce), s větším podílem dalších, netrávovitých bylin (Mareček 1992).

Kolařík et al. (2003) hodnotí město a lidská sídla jako „přírodu“ pohlcující či působící na ni destruktivně, na druhé straně však vytvářejí a chrání celou řadu specifických biotopů (staré stromy, neplodné půdy, „zanedbané“ zahrady), pro které v kulturní zemědělské krajině již není místo. Např. v Praze o tom vypovídá výskyt celé řady chráněných živočichů, kteří z pražského okolí již vymizely.

3.3 Příměstský park

3.3.1 Definice a koncept

„Příměstské parky jsou ekologicky, krajinářsky a kulturně zajímavé oblasti, nacházející se na okraji městských sídel nebo v jejich těsné blízkosti. Přirozeně se ale prolínají s městským prostředím, kde mohou vedle sebe existovat funkce související s ochranou životního prostředí, rekreací, kulturou, vzděláváním, hospodářstvím a rozvojem, s podporou veřejné politiky, plánů a opatření a s plným zapojením občanů.“ (Europarc 2012a)

Pastor Ramos (2016) vysvětluje na konferenci Společně na Soutoku, že v mnoha evropských městech jsou příměstské parky jedním z klíčových prvků systému zelené infrastruktury velkoměst a metropolí. Jsou považovány za takzvané tranzitní místo mezi městem a volnou krajinou, vytvářejí mezi nimi spojnicí a hrají důležitou roli v zajištění příměstských ekosystémů.

Příměstské parky je třeba odlišit od městských parků, protože se významně liší svojí polohou, funkcí, či rekreační vybaveností. V porovnání s městskými parky jsou příměstské parky větší a atraktivnější, s různorodou krajinou a zvukovými zdroji, cenným kulturním dědictvím a dalšími zajímavými památkami, s příznivým ekologickým prostředím a humanizovaným rekreačním prostředím pro různé volnočasové aktivity, např. horská kola, pěší turistiku, grilování, táboření a vzdělávací aktivity (Gong et al. 2015).

Taky Biernacka et al. (2020) definuje příměstské parky jako rozsáhlé parky s bohatými krajinnými zdroji, cennými zdroji kulturního dědictví, kvalitním ekologickým prostředím a humanizovanými prostory pro různé pohybové a rekreační aktivity. Infrastruktura parků je nejzákladnějším ukazatelem, který odráží kvalitu a atraktivitu příměstských parků, včetně pokrytí korunami stromů, hustoty stezek, systémů značení, osvětlení a přístupnosti parkovišť.

Špoula et al. (2012) podrobně popisuje jejich význam, který spočívá především *„v zachování a rozvoji přírodních ekosystémů, zlepšení retence vody v krajině, zlepšení kvality ovzduší a zkvalitnění podmínek života obyvatel. Napomáhá zvyšování životní úrovně a společenského statusu okrajových oblastí města. Pomáhá čelit tíživým dopadům suburbanizace.“*

Příměstský park je v Evropě osvědčeným nástrojem rozvoje příměstské krajiny, který pomocí koordinované správy území překlenuje správní hranice a sdružuje místní aktéry (Hlaváček et al. 2019).

Melková et al. (2014) dále upřesňuje, že každý park by měl být vymezen na základě krajinných souvislostí, nikoliv podle administrativního dělení, a měl by mít svůj vlastní

nezávislý řídicí orgán a management sdružující všechny lokální aktéry v území za účelem naplňování společně definovaného cíle.

Některé příměstské parky byly starobylými brownfields, postindustriálními lokalitami, lomy, těžebními oblastmi nebo opuštěné zemědělské půdy, které byly znovu zpřírodněny a dnes představují životaschopná útočiště pro vzácné druhy rostlin a živočichů endemických druhů (Europarc 2021).

Příměstské parky jsou divočejší, biologicky rozmanitější a podstatně větší než většina běžných městských parků. Proto přinášejí řadu výhod jako je čistý vzduch a regulaci teploty, čerstvou vodu, potraviny a produkci dřeva a stanoviště pro biologickou rozmanitost. Kromě toho poskytují občanům kulturní zelené plochy pro rekreaci, vzdělávání a pobyt v přírodě, sport ve zdravém přírodním prostředí, služby, které jsou v hustě osídlených kompaktních městech velmi potřebné. *„Příměstské parky jsou srdcem, duší a plícemi města!“* (Europarc 2019)

„Příměstský park není formou klasické ochrany ve smyslu legislativně chráněných přírodních parků, ale jde o management zaměřený na integrovaný rozvoj území v oblasti ekologické, sociální i ekonomické.“ Zajišťuje integrovanou správu nezastavěného území, účinně brání nekontrolovatelnému rozrůstání měst do krajiny a napojuje veřejný prostor na volnou krajinu v okolí (Ramos 2016).

3.3.2 Ekosystémové služby

Jedná se o služby, které může krajina poskytovat městu a jeho obyvatelům. Dělí se na regulační, podpůrné, produkční a kulturní. Jsou to například ochrana před suchem a povodněmi, regulace klimatu či retence živin, či služby související s aktivitami návštěvníků a jejich vnímáním přírody (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy 2018).

Federace EUROPARC (2019) uvádí ve své studii klíčové ekosystémové služby pro dobrou kvalitu života, které příměstské parky poskytují:

- Regulace klimatu
- Regulace povodní
- Snižování znečištění ovzduší
- Ochrana biologické rozmanitosti a stanovišť
- Produkce potravin a biomasy
- Sociálně-kulturní služby (možnosti rekreace v přírodním prostředí, fyzická a duševní pohoda, environmentální vzdělávání)

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy taky vypracoval seznam ekosystémových služeb, který detailněji popisuje ve své publikaci *Koncepce pražských břehů* (2014). Jde o vyjádření hodnoty příměstské krajiny pro město a jeho obyvatele.

Ekosystémové služby příměstského parku podle Koncepce pražských břehů (2014)

- Regulační služby (absorpce uhlíku, zmírnění efektu přehřívání klimatu nad zastavěným územím, čištění vzduchu, zadržování dešťových vod a prevence povodní)
- Podpora zdraví a duševní pohody (čistší vzduch, prostor pro každodenní venkovní sportovní aktivity, prostor pro odpočinek a relaxaci)
- Uchování biodiverzity (prostor pro přírodní biotopy fauny a flory, uchovávání místních plemen a krajových odrůd)
- Primární produkce zboží a služeb (přímá produkce potravin a technických surovin, zemědělství, komunitní zemědělství, poskytování a ochrana pitné vody)
- Kulturní služby (všeobecné povědomí o místním kulturním a přírodním dědictví, prostor pro kulturní a společenské aktivity)
- Socioekonomické služby (posílení soudržnosti s územím a podpora místní identity, obchod, potravinový trh, lesnictví, sport, gastronomie a další služby související s ekoturismem)
- V neposlední řadě nabídka atraktivního prostředí pro obyvatele přispívající k pozitivnímu obrazu a ke zvýšení konkurenceschopnosti města

Špoula et al. (2012) shrnuje hlavní přínosy příměstského parku do pár bodů a to jsou:

- Ochrana biodiverzity a ekosystémových služeb, které považuje za vyjádření přínosů ekosystémů pro kvalitu lidského života
- Zvýšení kvality života ve městě – plnohodnotné začlenění příměstských přírodních i zemědělských oblastí do organismu města
- Dosažení udržitelného ekonomického rozvoje v souladu s hodnotami příměstské krajiny
- Zajištění správy a efektivního managementu nezastavitelného území

Federace EUROPARC (2019) ale také upozorňuje na reálné ohrožení příměstských parků, jako je rozrůstání měst, či intenzifikace městské zástavby. Jsou také ovlivněny těžkou infrastrukturou (např. dálnice, železnice, elektrické vedení, potrubí atd.). Vystavení rizikům městských okrajů jako jsou častější a závažnější požáry, znečištění ovzduší, vody a světelného

znečištění, hluku a zavlečení invazních cizích druhů. Dalším problémem je časté postižení vandalismem a znečišťováním odpadky, skládkováním, nelegálním obsazováním atd. A v neposlední řadě jsou ovlivněny intenzivním tlakem návštěvníků. Přesto Federace EUROPARC vyzývá města, aby se aktivně zapojila do ochrany zbývající cenné přírody v jejich okolí a využívala tak mnoha výhod, které přináší příměstské parky.

Úloha příměstského parku podle Koncepte pražských břehů (2014)

- Kontinuální péče o hodnotnou krajinu
- Kontinuální péče o kvalitu prostředí (architektura, veřejný prostor, infrastruktura)
- Péče o nivní krajinu, její využití a zapojení do protipovodňové ochrany
- Symbióza přírodních hodnot a využití krajiny
- Vyhodnocení a využívání tzv. ekosystémových služeb krajiny
- Správa území jako jednoho celku (společný management území)
- Zlepšení vazeb na Středočeský kraj
- Ucelený systém cest různých druhů pohybů (pěší, cyklistický, na koni, na bruslích, rekreační a dopravní)
- Rozptýlení rekreační zátěže z přetížených míst na celé území parku
- Transformace brownfields a industriálního dědictví do nových forem využití
- Podpora života v parku, kulturní a rekreační aktivity
- Stanovení a užívání jednotné vizuální identity (informační systém, webové stránky, jednotné či integrované vstupenky, jízdenky, jednotná grafika)
- Vyvážení celoměstských a lokálních aktivit
- Vzájemná podpora v území – příjmy ze služeb a aktivit se vrací do území v parku, podpora krátkých ekonomických vazeb, aktivace periferie
- Koordinace jednotlivých aktivit a záměrů v území
- Koordinovaná dopravní koncepce v souladu s příměstským parkem
- Optimalizovat dostupnost a obslužnost území

3.3.3 FEDENATUR

Vznik příměstských parků byl úzce propojen s asociací FEDENATUR, která sjednocovala některá evropské metropolitní a příměstské parky. Zaměřovala se na podporu výměny odborných znalostí a praktických zkušeností mezi svými členy. Evropská asociace sdružující regionální a místní instituce, které jsou zodpovědné za management přírodních a rurálních území v příměstských a městských oblastech. Asociace vznikla v roce 1997 s cílem

podpořit výměnu odborných znalostí mezi svými členy, mezi které patřili Itálie, Španělsko, Francie, Portugalsko, Česká republika, Polsko, Belgie a Řecko (IPR 2016). V roce 2016 se asociace FEDENATUR dohodla na sloučení s federací EUROPARC.

3.3.4 EUROPARC

Federace EUROPARC, se sídlem v Regensburgu, je profesionální síť pro evropské přírodní a kulturní dědictví, která vznikla v roce 1973 spíše ze zájmu lidí, kteří se zabývali problematikou chráněných území a zjišťovali, jak vypadá situace jinde. Jde o zastřešující organizaci přírodních a národních parků, která podporuje zachování evropského charakteru krajiny.

Federace sdružuje národní a regionální parky, přírodní a biosférické rezervace, mořské a krajinné chráněné oblasti spolu s velkým počtem lokalit soustavy Natura 2000 se společným cílem chránit jedinečnou rozmanitost evropské fauny a flóry, přírodních stanovišť a krajiny. Členové federace zastupují stovky odpovědných orgánů a tisíce chráněných území ve 36 zemích. V České republice je to například Národní park Šumava, Krkonošský Národní park, Národní park České Švýcarsko, či Národní park Podyjí.

„Jako reprezentativní orgán evropských chráněných území jsme společným hlasem všech přírodních a krajinných oblastí a snažíme se vybudovat silnější, sjednocující evropskou síťovou organizaci, která bude lépe podporovat naše členy a reagovat na současné i budoucí výzvy, jimž evropská příroda čelí.“ (Europarc 2023)

Hlavní cíle Federace EUROPARC

- Podporovat osvědčené postupy při správě chráněných oblastí
- Usnadnit zřizování nových chráněných oblastí
- Zvýšit povědomí o chráněných oblastech jako o zásadním prostředku ochrany mnoha nejcennějších památek kontinentu, a tím zvýšit podporu jejich budoucí ochrany
- Ovlivňovat budoucí vývoj veřejných politik a programů, zejména ve spolupráci s Evropskou unií, ve prospěch cílů chráněných oblastí

3.3.5 Typologie příměstských parků

Pastor Ramos (2016) definuje na konferenci Společně na Soutoku několik podob příměstského parku. Tato typologie byla založena na příkladech již existujících parků, které se podíleli na projektu Periurban Parks. V některých případech příměstských parků mohou současně existovat dva i více typů vedle sebe. První z nich je přírodní park, který zahrnuje

přírodně cenné oblasti a nejvíce se podobá klasickým velkoplošným chráněným územím. Dále to může být zemědělský park, který pomáhá zajistit podmínky pro rozvoj zemědělství v souladu s dalšími funkcemi krajiny. Může být těsně napojen na jádrovou oblast města s minimálním nebo žádným kontaktem s volnou krajinou. Další formou může být renaturalizovaný park v místech postindustriálních ploch v dobré návaznosti na vnitřní území města.

3.3.5.1 Chráněný přírodní park

Jsou to oblasti s vysokou přírodní, biologickou, krajinnou nebo kulturní hodnotou. Všeobecně se tyto parky vyznačují vysokou úrovní biologické rozmanitosti rostlin a živočichů. Předpisy a omezení pro využívání tohoto typu parku jsou zakotveny v legislativě Evropské unie (NATURA 2000), nebo mohou být zahrnuty do právního prostředí na národní, regionální nebo místní úrovni. Právní předpisy o ochraně přírody udávají některá omezení, pravidla a rámec činnosti, které je možné vykonávat. Zákaz některých využití může mít podstatný vliv na rozvoj parku. Chráněnými přírodními parky jsou například příměstský park v Andalusii, národní park Danube-Ipoly, lesopark Košice, přírodní park Vitosha a přírodní park Collserola (Europarc 2012b).

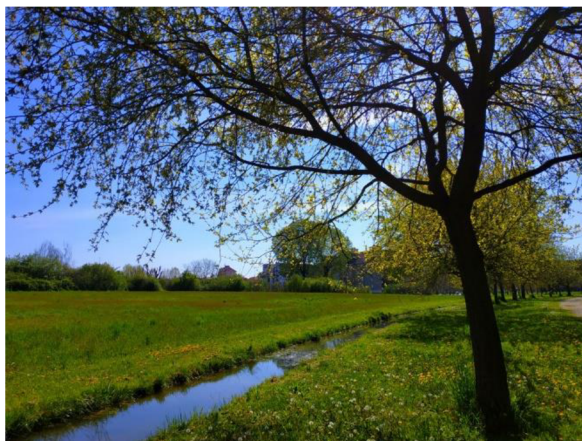

Obr. 7., 8. Lesopark Košice (zdroj: www.kosice-dh.sk)

3.3.5.2 Zelený městský park

Představuje plochy zeleně v těsné návaznosti na městské prostředí, které využívají především místní obyvatelé. Vzhledem k tomu, že se zde mohou objevit různé formy a hodnoty životního prostředí, může být park legislativně předmětem celé řady právních předpisů na různých úrovních. Může například jít o plán lesního hospodářství, místní plány rozvoje zelených ploch nebo plány rozvoje města. Příklady tohoto typu příměstského parku jsou

lesopark Monsanto Lisabon, lesopark Košice, přírodní park Drahaň – Troja, Zografou, park Aberdeen Hazelhead a Parco Nord Milano (IPR 2016).

Obr. 9., 10. Parco Nord Milano (zdroj: www.parconord.milano.it)

3.3.5.3 Polopřírodní zemědělsko-ekologický park

Obr. 11. Parco del Piano di Magadino (zdroj: www.parcodelpiano.ch)

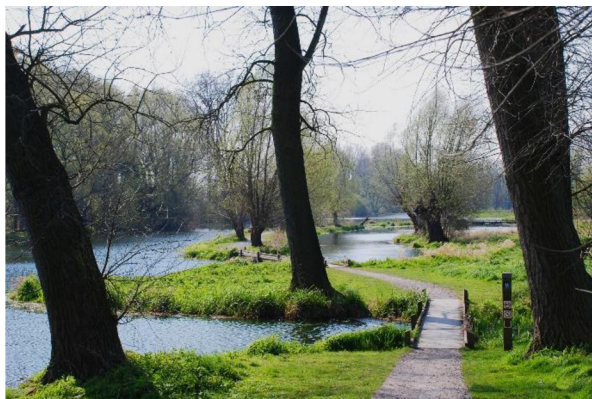
a politik na národní i místní úrovni. Příklady příměstských parků se zemědělskými oblastmi jsou například Parco Agricolo Sud Milano, Park della Piana Toskánsko a Lille Métropole (Europarc 2012b).

Skládá se ze směsice přírodní a kulturní krajiny, která může zahrnovat i ekologicky významné oblasti, jako jsou například zelené koridory, zemědělská půda, obilná pole, lesy a mokřady. Ačkoli se uvažovalo o legislativě na evropské úrovni, a to zejména v komentáři 2004 EESC o zemědělství v příměstských oblastech, nepodléhá tento typ konkrétním evropským regulacím. Je však předmětem celé řady právních předpisů

3.3.5.4 Re-naturalizovaný park

V tomto typu parku se nachází krajina, která byla původně uměle denaturovaná, do určité míry znehodnocena, případně se zde vyskytovaly průmyslové oblasti či skládky. Ale nyní byla částečně nebo zcela obnovena. Přesná povaha obnovy je různá, ale vždy s sebou přinese novou uměle vytvořenou krajinu a archeologické prvky, které často navazují na přírodní vlastnosti této

oblasti. Parky mohou legislativně spadat pod nástroje místní politiky, které poskytují konkrétní doporučení a způsoby plánování (např. územní plán). Příklady takových příměstských parků jsou Seine-Saint Denis, Lille Metropole, Parco Nord Milano, Parco Agricolo Sud Milano a park Abredeem (Europarc 2012b).

Obr. 12., 13. Parc de la Deûle Lille Metropole (zdroj: www.jnc.be)

3.3.6 Projekt Periurban Parks

Obr. 14. Partneři projektu Periurban Parks zdroj: www.mctroja.cz)

přírodních ploch a jejich spojení s městem. Šlo o výsledek dvou evropských iniciativ, a to Green Link z regionu Toskánsko a City Nature, kterou podporovala FEDENATUR (IPR 2016).

Jedná se o projekt, který probíhal v letech 2010 až 2012 jako mezinárodní projekt financovaný evropskými regionálními rozvojovými fondy, jehož cílem byla výměna zkušeností a osvědčených postupů mezi manažery příměstských parků po celé Evropě. Tento mezinárodní projekt byl zaměřen na navrhování modelů a strategií, které zkvalitní správu příměstských

3.3.7 Příměstský park v České republice

Podněcovat diskusi o příměstských oblastech v České republice a prověřit koordinovaný způsob správy těchto území mají dva pilotní projekty příměstských parků v Praze – Příměstský park Trojská kotlina (území kolem Vltavy v pražské Troji) a Příměstský park Soutok (kolem soutoku Berounky a Vltavy).

Evropský projekt „*Periurban parks – zlepšení podmínek životního prostředí v okrajových částech měst*“ probíhal v letech 2010 až 2012, účastnilo se ho 14 partnerů z 11 zemí Evropské unie. Všichni tito partneři měli zkušenosti a kompetence se správou příměstských oblastí, ale s příměstskými parky se nacházeli v různých fázích. Česká republika byla v projektu zastoupena Českou zemědělskou univerzitou v Praze ve spolupráci s MČ Praha – Troja. V České republice byl zvolen přírodní park Draháň – Troja jako jedno ze 4 pilotních území příměstské krajiny evropských metropolí. V průběhu projektu probíhala série setkání v zemích jednotlivých partnerů, která měla za cíl výměnu potřebných zkušeností a dobrých praxí (Špoula et al. 2012). Přírodní park Draháň – Troja zahrnuje 4 městské části Prahy: Troju, Bohnice, Čimice a Dolní Chabry. Za významnou část považujeme přírodní park Trojská kotlina, která představuje na území Prahy rozsáhlou oázu zeleně v říční nivě. Je tvořena řadou zahrad, opuštěných vinic a sadů. Její nejceněnější částí je oblast s botanickou a zoologickou zahradou. Cennými oblastmi jsou zvláště chráněná území, například Podhoří, Zámky a Bohnické údolí. „*Jde o velmi významnou oblast, která je důležitá k zachování krajiny, biologické rozmanitosti, chráněných druhů a ekologické stability území.*“ (Městská část Praha Troja 2012a)

Obr. 15., 16. Přírodní park Draháň – Troja (zdroj: www.salvia-os.cz)

3.3.7.1 Příměstský park Soutok

„*Projevy klimatických změn se v Praze prohlubují, zvyšuje se četnost extrémních hydrometeorologických jevů, zesiluje efekt tepelného ostrova a zvyšuje se frekvence povodní.*“ Cílem projektu s názvem *Příměstský park jako nástroj pro snižování dopadů klimatické změny* je podpora založení příměstského parku Soutok – pilotního projektu pro oblast říční nivy na soutoku Berounky a Vltavy. „*Soutok zajistí udržitelný a citlivý rozvoj území, synergickou správu oblasti a stane se součástí multifunkčního systému zelené infrastruktury hl. m. Prahy*

a Středočeského kraje. “ Cílovou skupinou projektu jsou občané hl. m. Prahy a Středočeského kraje, kteří budou těžit ze zvýšení dlouhodobé odolnosti území vůči klimatické změně (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy 2023, dále jen IPR).

Území nivy, které mají být spravovány formou příměstského parku, mají rozlohu zhruba 1050 hektarů a rozkládají se na katastrech 6 samospráv. Vlastnická struktura půdy je roztržštěná a nachází se zde okolo 8 velkých záměrů hl. m. Prahy, místních samospráv, státu a soukromých firem. Některé z těchto záměrů jsou spolu v konfliktu a většina z nich není společně koordinovaná. Většina území se nachází v zátopové oblasti Berounky a Vltavy, a proto zde není povolena další výstavba. Hlavní využití má tato krajina v současnosti především pro zemědělství a omezeně i pro rekreaci, potenciál tohoto území pro poskytování dalších funkcí a služeb je ale z velké části nevyužitý (IPR 2016).

Příměstský park Soutok by měl plnit funkci ochrany před suchem či povodněmi zesilováním protipovodňové ochrany, zpomalením odtoku povrchové vody, či zajištěním integrované revitalizace niv. Ambicí příměstského parku je taky zajišťování ochrany a rozvoje přírodních hodnot krajiny, chce vzdělávat, ukazovat souvislosti a hledat řešení, která pomohou udržet město obyvatelným. Cílem je i zvýšení pohlcování slunečního záření, či změna formy příměstského zemědělství (IPR 2023).

Vývoj projektu

Příměstská krajina Prahy ležela po dlouhá léta mimo zájem územního plánování. „*Roky socialistické kolektivizace a následná porevoluční transformace, která umožnila spekulaci a záboru orné půdy, vedly k zprětrhání vazeb v území a k postupnému úpadku příměstské krajiny.*“ Většina území náleží různým vlastníkům s protichůdnými záměry (Ent 2019). Také Cílek (2019) popisuje v publikaci Fenomén soutoku tuto oblast jako „*zanedbanou, takřka odpadní, která téměř není navštěvována, ale jezdí se přes ní. Přesto má dobrý potenciál dalšího vývoje. To nejhorší, co by se zde mohlo stát, by bylo její rozparcelování na navzájem nesouvisející projekty různých developerů.*“

Koncepce pražských břehů z roku 2014 je relevantním dokumentem, který navrhuje využití nástroje příměstského parku. Jeho zásadní představa je kvalitní rozvoj v prostoru řeky, který je celoměstsky významný, na území v příměstské krajinně říční nivy Berounky (IPR 2016). V létě 2015 podepsaly místní obce Memorandum o společné spolupráci na rozvoji a budoucím využití této oblasti. V lednu 2017 vznikla otevřená pracovní platforma stakeholderů SPOLEČNĚ NA SOUTOKU. Jejimi členy jsou zástupci dotčených městských částí (Zbraslav, Lipence, Velká Chuchle, Prahu 12 a Prahu 16) a obce Středočeského kraje

(Černošice, Dobřichovice, Lety, Řevnice a Všenory), vlastníci pozemků, zástupci HMP, instituce státní správy a aktivní subjekty v území. Jejím cílem je založení Příměstského parku Soutok v území kolem soutoku Berounky a Vltavy v Praze (IPR 2018). Na základě usnesení Rady hl. m. Prahy následně v IPR Praha vznikl projektový tým (pod vedením Ing. arch. Zdeňka Enta), který zpracoval Akční plán pro založení Příměstského parku Soutok. Plán obsahuje potřebné aktivity, jejich garanty, časový harmonogram a lze jej používat jako návod, který usnadňuje komunikaci mezi stakeholdery (IPR 2023).

Během tří let byla ve spolupráci se špičkovými odborníky zpracována řada podkladových studií, průzkumů a generelů. Také vznikl otevřený katalog projektů a záměrů v území, Generel rozvoje ekosystémových služeb, Generel vstupních bodů a cestní sítě nebo Generel sportovních a rekreačních ploch. Výsledky byly každý rok prezentovány formou konference platformy Společně na Soutoku a ta poslední v listopad 2019 vyústila v aktualizaci Akčního plánu pro založení Příměstského parku Soutok.

Aktuálně je vyhlášena mezinárodní krajinářsko-urbanistická soutěž o návrh, které cílem je vybrat tým zpracovatelů, který dokáže navrhnout budoucí podobu této říční krajiny a její dlouhodobý rozvoj formou příměstského parku. Na tento projekt budou použity finanční prostředky z dotační výzvy Norských fondů s názvem „Bergen“ (IPR 2023).

Obr. 17. Krajinový rámeček řeky Vltavy a Údolí Berounky na území Prahy (zdroj: www.iprpraha.cz)

Obr. 18. Území budoucího Příměstského parku Soutok na soutoku Berounky a Vltavy (zdroj: www.iprpraha.cz)

3.3.8 Příklady dobré praxe z Evropy

3.3.8.1 Parque Florestal de Monsanto, Lisabon, Portugalsko

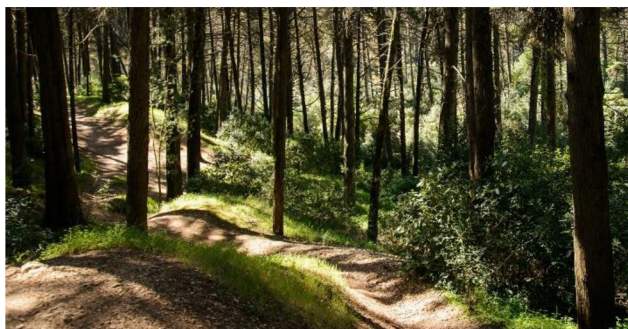
Obr. 19. Mapa parku Florestal de Monsanto, Lisabon (zdroj: www.mapy.cz)

Obr. 20. Výhled z parku Florestal de Monsanto (zdroj: www.florestas.pt)

Lesopark se nachází v jihozápadní části Lisabonu na jedním ze sedmi lisabonských kopců, podle kterého byl také pojmenován – Monsanto. Díky své poloze jen 15 minut jízdy autobusem od centra města a rozloze 1 045 hektarů je jedním z hlavních prvků zelené infrastruktury města a slouží přibližně pro 2,5 milionu obyvatel žijících v příměstské a městské oblasti. Jde o příměstský lesopark, který existuje již 80 let. Typologicky jde o zelený městský park s kopcovitým terénem a s listnatými a stálezelenými lesními porosty (IPR 2016).

Obr. 21. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.florestas.pt)

Obr. 22. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.magazine.guiadacidade.pt)

Oblast si prošla skrz dlouhou, ale úspěšnou cestu rekultivace. Hlavní funkce parku se stanovila již při jeho zřízení v roce 1934, a to zajištění zdravějšího vzduchu v Lisabonu. Místo mělo původně nevhlednou podobu bez jediného stromu a jádro města Lisabon bylo zároveň nechráněné proti severním větrům a přílivu suchého vzduchu. Po masivní rekultivaci, která proběhla v rekordním čase v letech 1941-1945 si oblast rychle vysloužila přezdívku „Lisabonské plíce“. Během zalesňovacích aktivit byly do oblasti Serra de Montano implementovány četné rostlinné a živočišné druhy (Grilo 2014).

Mezi první druhy s okrasnými a rekreačními účely byli vysázené borovice (*Pinus* spp.), duby (*Quercus* spp.) a cypřiše (*Cupressus* spp.). Protože tyto druhy rostly pomalu, byly zaváděny i rychle rostoucí druhy, a to akácie (*Acacia* spp.), topoly (*Populus* spp.) a eukalypty (*Eukalyptus* spp.), ale i další druhy. Kromě dřevin byly zavedeny keřovité druhy jako hloh (*Crataegus* sp.), cistus (*Cistus* sp.), myrta (*Myrthus* sp.), rozmarýn (*Rosmarinus* sp.), kalina (*Viburnum* sp.) a další. Ekologický park, který se nachází uvnitř samotného Lesního Parku, má délku obvodu 4 kilometry a celkovou rozlohu 50 hektarů (Florestas 2020).

Obr. 23., 24., 25. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.facebook.com/monsanto/photos)

Vedle plošných zalesňovacích aktivit parku podnikl management parku také další četné iniciativy na podporu obnovy biodiverzity. Tyto aktivity zahrnují cílené činnosti na záchranu určitých druhů borovic, které se v parku vyskytují, protože mnoho stromů uhynulo v minulých letech vlivem půdních a klimatických změn a také atakujících škůdců a plísní. Kampaň za znovuosídlení parku veverkami (*Sciurus* spp.), které jsou schopné rozptylovat semena rostlin. Současnou podobu parku formují především stanoviště vzešlá z rozsáhlé regenerace a rozšíření domácích druhů. Pokud jde o faunu, lze zde nalézt více než 60 druhů ptáků, savců, jako jsou králíci (*Oryctolagus* spp.), stejně jako různé plazi a obojživelníci (MČ Troja 2012b).

Obr. 26. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.magazine.guadacidade.pt)

V parku je definováno několik oblastí pro různé druhy aktivit. Návštěvník zde může nalézt místo jak pro aktivní využití, jako například trasy pro horská kola, běžce, či chodce (12 značených pěších tras) nebo park pro bruslaře, tak i pro pasivní odpočinek. Nachází se zde například rekreační a piknikový park, amfiteátr, kemp, centrum pro aktivity a infocentrum. V parku se často konají kulturní

akce, jako například hudební a filmové festivaly, které pořádá soukromý sektor. Vzdělávací akce pro veřejnost organizují vzdělávací instituce (Viagensasolta 2021).

Obr. 27. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.viagensasolta.com)

Kulturně-edukační aktivity, či různé návštěvnické akce zahrnují například představení v místním auditoriu a iniciativy podporující environmentálně přátelské smýšlení pro děti školního věku. Prostory parku navíc nabízejí speciální stanoviště, kde jsou v ohraničených prostorách k vidění exempláře vzácných druhů fauny a flory, čímž jsou vytvořeny maximálně

vhodné podmínky pro výukové aktivity žáků. V parku byla vytvořena naučná trasa, která se zabývá tématem biodiverzity. Trasa pro pěší s 18 zastaveními, které pojednávají o městě, o přírodních a kulturních hodnotách, návštěvníka seznamuje s více než 150 druhy rostlin a živočichů. Návštěvníkovi nabízí 14 km dlouhou procházku (MČ Troja 2012b).

3.3.8.2 Parco Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, Itálie

Obr. 28. Mapa parku Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, Itálie (zdroj: www.mapy.cz)

Obr. 29. Jezero Massaciuccoli (zdroj: Autorka práce)

Chráněný přírodní park Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli je rozsáhlá chráněná oblast o rozloze více než 23 000 hektarů. Tento regionální park byl založen v roce 1979 a rozkládá se podél pobřežního pásu mezi provinciemi Pisa a Lucca a zahrnuje skutečnou

mozaiku přírodních oblastí, jako je jezero Massaciuccoli, ústí řek Serchio a Arno, park San Rossore, lesy Tombolo, Migliarino a Macchia Lucchese, a navíc chráněnou mořskou oblast Secche della Meloria. Jako potvrzení velké přírodovědné hodnoty parku mu byl v roce 2005 udělen Evropský diplom chráněných oblastí (Tuscany planet 2022).

Obr. 30., 31. Parco Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, lesy Tombolo (zdroj: Autorka práce)

Správa parku získala díky své politice ochrany biologické, geologické a krajinné rozmanitosti oblastí několik dalších národních a mezinárodních ocenění. V roce 2004 byl park uznán organizací UNESCO jako biosférická rezervace s názvem "Selva pisana". Mimořádnost přírodního prostředí, které park představuje, potvrzuje přítomnost čtyř lokalit soustavy Natura 2000 a lokalit regionálního významu. 11 000 hektarů území přírodního parku Migliarino, San Rossore a Massaciuccoli, což odpovídá téměř polovině jeho rozlohy, bylo prohlášeno za "mokřady mezinárodního významu" (Parco San Rossore 2019).

Obr. 32., 33. Parco Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, oblast San Rossore (zdroj: Autorka práce)

Vzhledem k tomu, že park je tvořen různorodým přírodním prostředím, které se od sebe navzájem odlišuje, je jeho flóra i fauna nesporně bohatá a rozmanitá. Třetinu parku pokrývají

lesy jasanu (*Fraxinus* sp.), dubu (*Quercus* sp.), olše (*Alnus* sp.), topolu (*Populus* sp.) a borovice (*Pinus* sp.). Dále jsou zde pobřežní oblasti s dunami a bažinaté oblasti. Z flóry parku se zde vyskytují některé vzácné rostliny, jako je například drozera (*Drosera* sp.), nebo blatouch (*Caltha* sp.), zatímco na dunách roste nádherný blešník (*Pulicaria* sp.) (Toscana 2023).

V parku se můžete setkat s mnoha druhy savců, nechybějí ani obojživelníci, ryby a plazi a k vidění jsou četné druhy ptáků (Tuscany planet 2022).

Obr. 34. Usedlost s produkcí medu (zdroj: Autor), 35. Výletní autobus v parku, oblast San Rossore (zdroj: Autor)

Park je rozdělen do různých oblastí, v nichž se nacházejí usedlosti. Severní pobřeží zaujímá Macchia Lucchese s vilou Borbone, dále podél pobřeží najdeme panství Migliarino, srdcem parku je panství San Rossore, které je největším borovicovým lesem v Evropě a panství Tombolo, které se nachází jižně od řeky Arno. Ve versilském vnitrozemí se nachází močál Massaciuccoli s jezerem a jižní močál s farmou Vecchiano. A konečně na území Pisy najdeme Tenuta di Coltano se stejnojmennou vilou Medici. Některé z nich lze navštívit volně, zatímco jiné jsou částečně přístupné, jiné zase zpoplatněné. Další jsou přístupné pouze s autorizovaným průvodcem (Parco San Rossore 2019). V parku je mnoho stezek, které lze projít pěšky, na kole nebo na koni, jezero Massaciuccoli můžete navštívit také na lodi.

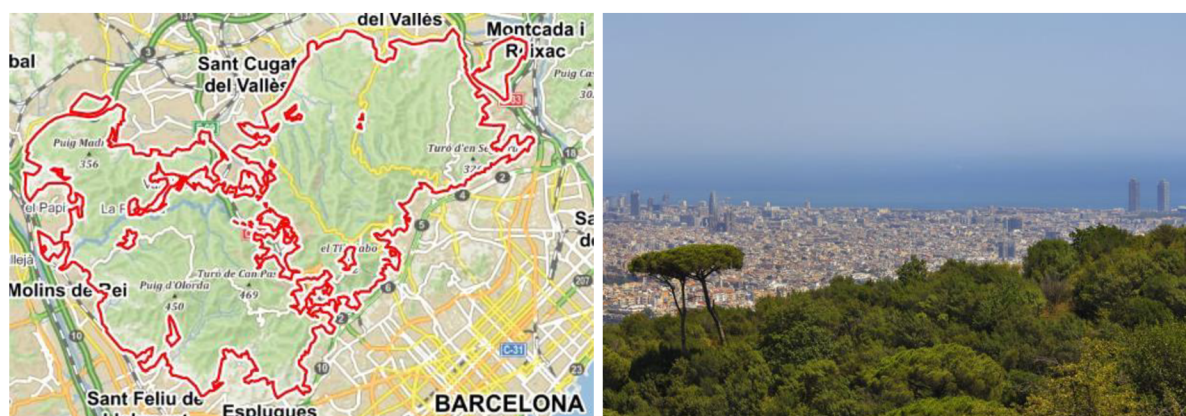

Obr. 36. Pohled na pláž (zdroj: www.parcosanrossore.org), Obr. 37. Jezero Massaciuccoli (zdroj: Autorka)

Park lemuje více než 30 kilometrů pláží. Podél těchto pláží najdeme přírodní prostředí charakterizované dunami s typickými středomořskými křovinami. Za nimi se vypínají husté a zelené borové lesy, které byly vysazovány od 18. století. V závislosti na oblasti zde najdete pláže s volným přístupem a pláže s koupališti.

Jezero Massaciucoli je jedním z nejzajímavějších míst v celém parku. Jezero je chráněným územím díky své bohaté biodiverzitě a mnoha druhům ptáků, kteří zde žijí nebo tudy prolétávají. Můžete zde pozorovat ptáky a také navštívit malé muzeum ekologie močálu (Tuscany planet 2022).

3.3.8.3 Parc Natural de la Serra de Collserola, Barcelona, Španělsko

Obr. 38. Mapa parku de la Serra de Collserola, Španělsko (zdroj: www.mapy.cz)

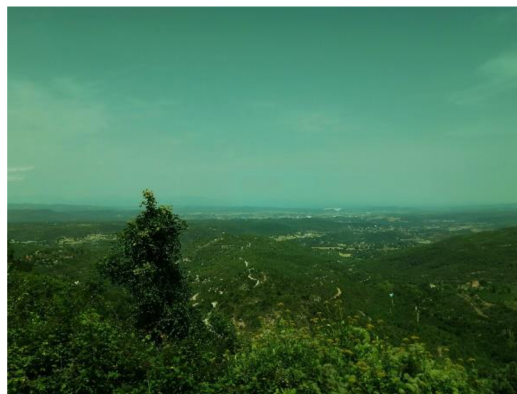
Obr. 39. Pohled z parku (zdroj: www.parcnaturalcollserola.cat/es/)

Chráněný přírodní park Collserola, který vznikl v roce 1987, je tvořen zalesněným horským masivem v pohoří Sierra de Collserola na pobřeží Středozemního moře o délce 17 km a šířce 6 km. Celková rozloha parku je 8 156 hektarů, z toho je 7 516 ha lesů a díky jeho poloze v metropolitní oblasti Barcelony a dalších měst je spádovou oblastí pro 3 miliony obyvatel (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy 2016).

V roce 2006 se pohoří Collserola stalo součástí sítě Natura 2000. Parc de Collserola je součástí sítě pobřežních horských oblastí. V roce 2010 metropolitní územní plán Barcelony přiznává pohoří Collserola kategorii zvláštní ochrany pro jeho přírodní a zemědělský význam.

Na území parku se nachází rozmanitý středomořský ekosystém. Najdeme tady 6 typů přírodních oblastí, a to smíšený les borovic (*Pinus* spp.), smíšený les opadavých a stálezelených dubů (*Quercus* spp.), stálezelené křoviny s malými stromy, lesy podél vodních toků, louky a zemědělskou půdu (Parc Natural Collserola 2023).

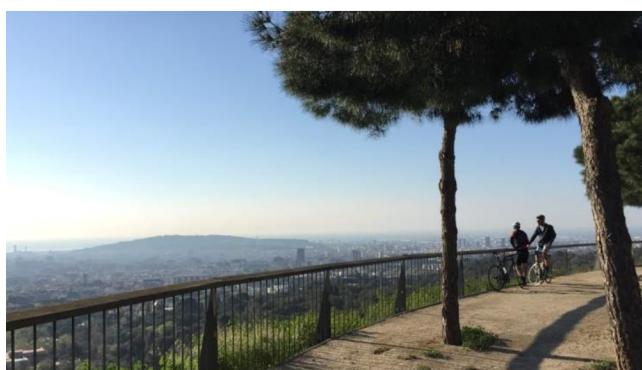

Obr. 40. Parc de la Serra de Collserola (zdroj: www.parcnaturalcollserola.cat/es/) Obr. 41. (zdroj: Autor)

Byly zde rovněž pozorovány endemické druhy členovců Pyrenejského poloostrova. Hlavním vodním zdrojem je Vallvidrera, malá vodní nádrž, která je v území jediným trvalým vodním zdrojem. Je zde i několik zemědělských oblastí (Parc Natural Collserola 2023). Vedle přírodních památek park zahrnuje také historické pozůstatky, např. jeskyně, které byly obývány před více než 6 000 lety. Dále zde návštěvník může vidět románské poustevny a stopy po hospodaření z 15. až 17. století (IPR 2016).

Hlavními aktivitami v parku jsou především pěší turistika a horská cyklistika, populární jsou také četná pikniková místa. Na polovině rozlohy parku je umožněn lov. Jsou zde organizovány exkurze s průvodcem a probíhají výzkumné aktivity zaměřené především na místní faunu a ekologii krajiny (Parc Natural Collserola 2023).

Obr. 42., 43. Parc de la Serra de Collserola (zdroj: www.facebook.com/collserola/photos)

Oblíbený je zábavní park Tibidabo, který má jméno podle hory Tibidabo (512 m n. m.) na které se nachází a telekomunikační věž Foster, která se stala dominantou parku a umožňuje výhled na všechny světové strany. Výstavba zábavního parku začala v roce 1900 a byla zahájena pracemi na přístupech na vrchol hory Tibidabo tramvají a lanovkou. V současnosti nabízí zábavní park Tibidabo kouzelný zážitek s emblematickými a moderními atrakcemi, jedinečnými show a gastronomickými prostory. A to vše v přírodním prostředí pohoří Serra de Collserola a s nejlepším výhledem na město (Tibidabo 2023).

3.4 Espace Naturel Lille Métropole, Lille, Francie

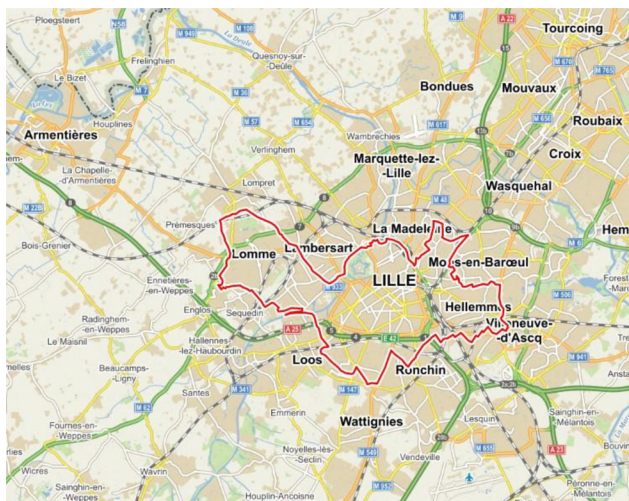
3.4.1 La Métropole Européenne de Lille (MEL)

Evropská metropole Lille sdružuje 95 obcí a více než milion obyvatel na venkovském i městském území, které se skládá z velkých měst a vesnic. Díky urbanistické návaznosti a četným partnerským městům podél 84 km dlouhé hranice s Belgií utváří přeshraniční aglomeraci s 2,1 milionu obyvatel. V rámci cílené politiky obnovy měst, rozvíjí MEL rozsáhlou síť veřejných prostranství na celém svém území až do centra aglomerace, která zvyšuje a chrání kvalitní přírodní, krajinné a zemědělské dědictví. Jako odpověď na přání obyvatel využívat místa k odpočinku a procházkám v okolí, MEL rozvíjí parky, zelené stezky, kanály a vodní plochy, čímž vytváří ekologickou zelenou a modrou infrastrukturu, vhodnou pro procházky, cyklistiku a volnočasové aktivity v přírodě.

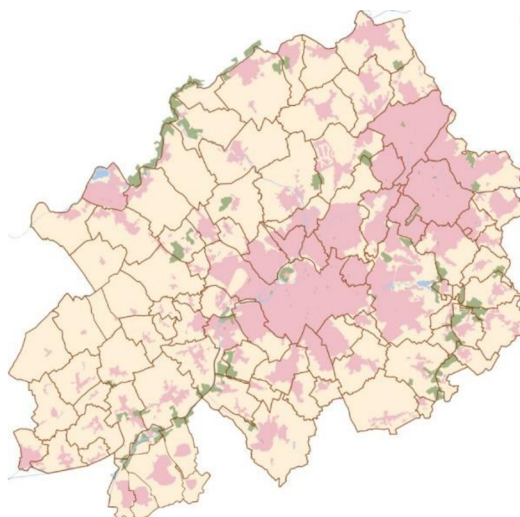
Tři hlavní ambice MEL

- nabídnout co největšímu počtu lidí přístup k přírodnímu území
- zachovat a rozvíjet oblasti s vysokou ekologickou hodnotou
- obohatit a zpestřit nabídku přírodovědných a kulturních aktivit

(Lille Metropole 2023).

Obr. 44. Město Lille, Francie (zdroj: www.mapy.cz)

Obr. 45. Zeleň na území metropole Lille (zdroj: www.wikiwand.com)

3.4.2 Přírodní oblast Lille Métropole

"Espace Naturel Lille Métropole" (ENLM) byla vytvořena jako smíšený správní orgán – Syndicate Mixte v roce 2002. Reprezentuje 40 okresů a radu města Lille. Jde o partnerství soukromého a veřejného sektoru. Přidruženými členy je stát, Generální rada Severu a

Regionální rada Nord Pas de Calais. Správní orgán funguje na principu participace. Každý člen se tak může podílet na chodu parku (IPR 2016).

ENLM je zodpovědná za rozvoj, správu a propagaci příměstských přírodních oblastí evropské metropole Lille. V minulosti oblast metropole trpěla nedostatkem zeleně, na počátku 90. let 20. století připadalo v městské komunitě Lille sotva 15 m² zeleně na obyvatele, zatímco například v Kolíně nad Rýnem to bylo 70 m² na obyvatele, proto vznikla tzv. Metropolitní přírodní oblast Lille. Ideou bylo vytvořit rozlehlá parková území, a to s ohledem na ekologické, krajinné, sociální a ekonomické aspekty (Espace Naturel Lille Metropole 2019).

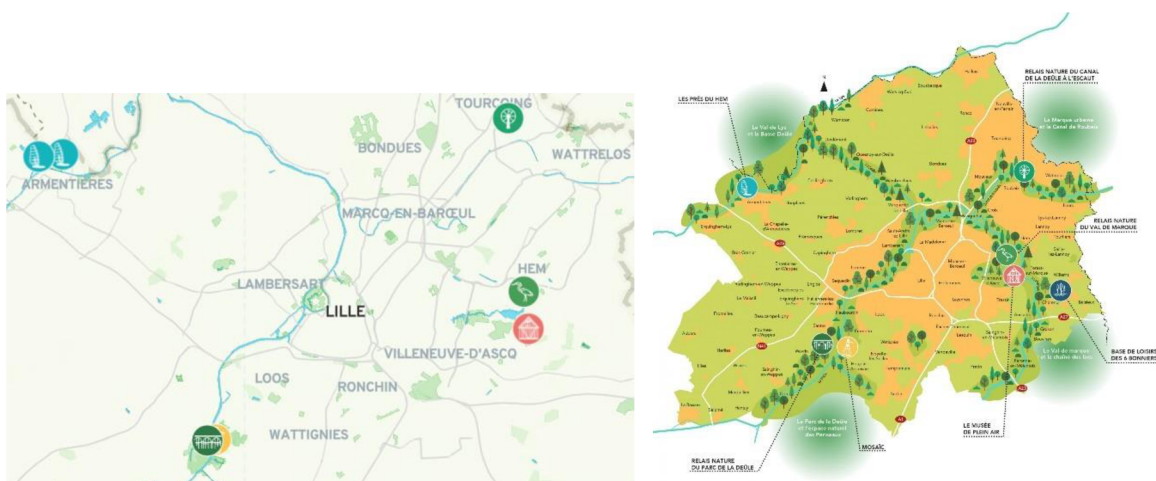
Na základě předložení mnoha využití příměstských parků byla jmenována Rada uživatelů. Tato rada složená ze všech představitelů společností a odborových organizací, které využívají plochy parku, se schází nejméně dvakrát do roka. Jednotlivá území parku jsou rozčleněna do čtyř sektorů, aby byla blíže svým občanům a taky aby byl umožněn dialog s představiteli, když je potřeba zahájit nový projekt nebo provést důležité úkony jako např. kácení stromů, revitalizace mokřad atd. Komunikační nástroje pomáhají předcházet mnoha konfliktům na lokální úrovni a posilují spolupráci mezi asociacemi a občany města. Jednou za rok se sejde celá rada uživatelů na zvláštním shromáždění, kde se projednávají nové podněty a projekty (Městská část Praha Troja 2012b).

Mise ENLM

- S týmem ekologických strážců přispívá ENLM ke shromažďování údajů o životním prostředí, aby bylo možné lépe hodnotit, chránit, spravovat a obnovovat přírodní dědictví obce.
- ENLM přispívá se sousedními místními orgány (včetně belgických) k místní výstavbě zelené a modré infrastruktury, která obnovuje biologickou rozmanitost a životní prostředí.
- ENLM také přispívá k ochraně vodních zdrojů, zejména povrchových vod, a to prostřednictvím mokřadu Prés du Hem v Armentières (bývalá zásobárna pitné vody) a parku Parc de la Deûle, který chrání nenahraditelná povodí a spodní vody vystupující pod Houplin-Ancoisne, Wavrin a Santes.
- ENLM se podílí na vzdělávání v oblasti přírody a prostřednictvím programu aktivit zvyšuje povědomí o biologické rozmanitosti. Každoročně je vydáván průvodce s názvem Carnet de l'Explorateur, který je od roku 2010 k dispozici i ve webové verzi (Espace Naturel Lille Metropole 2019).

3.4.3 Území příměstského parku

Příměstský park se skládá ze 4 území okolo města Lille: Parc de la Deûle (jižně od metropole Lille), Val de Lys-Basse-Deûle (16 km dlouhý zelený koridor podél řeky, který spojuje Lambersart, Deûlémont a Deûle), Canal de Roubaix-Marque Urbaine (28 km dlouhý kanál, který spojuje povodí řeky Deûle ve Francii a řeky Escaut v Belgii) a du Hem, Val del Marque Chaîne des Lacs (rozsáhlou vodní plochu, řetězec jezer se sítí stezek). Na území se nacházejí lesní porosty, které zabírají jednu třetinu území. Dále zde můžeme nalézt louky, mokřady a zemědělské plochy (IPR 2016). K propojení všech lokalit se nadále buduje rozsáhlá síť zelených stezek. První projekt na zachování a zpřístupnění zemědělských ploch veřejnosti je Périseaux (Lille Metropole 2023).

Obr. 46., 47. Schéma metropolitní oblasti Lille se čtyřmi vyznačenými územími příměstského parku (zdroj: www.lillemetropole.fr)

Park je zařazen typologicky do tří kategorií současně: polopřírodní zemědělský park, zelený městský park a renaturalizovaný park. Jedná se o důležitý prvek regionální zelené sítě a významnou rekreační oblast v zvláště hustě urbanizovaném regionu s nízkou mírou zelených ploch (IPR 2016). Jedná se o bohatou mozaiku více či méně přírodních či antropogenních prostředí (včetně příměstské zemědělské zóny) vyvinutých na rozsáhlé ploše bývalých močálů, z velké části odvodněných a nad souborem nenahraditelných spádových polí (Estienne et al 2008).

3.4.3.1 Vodní kanál Roubaix a ekologický biokoridor

Významným krajinným prvkem metropolitního území Espace Naturel Lille Métropole je vodní kanál Roubaix, pocházející již z 19. století, který byl dlouho opuštěný a nyní byl zcela obnoven. Od nepaměti sloužil jako spojnice mezi Francií a Belgií. V současné

době je kanál hlavní osou parku a těžiště rekreace. Znovu se na něm provozuje plavba a podél jeho břehů vznikl hodnotný ekologický biokoridor, který je přírodní rezervací a je i předmětem ekologického plánu. Pravidelně je zde monitorována fauna a flóra (Lille Metropole 2023).

3.4.3.2 Parc de la Deûle

Získal roce 2006 Národní cenu za Krajinu a v roce 2009 ocenění Rady Evropy za Krajinu. Projekt parku Deûle je výsledkem mezinárodní soutěže, kterou v roce 1995 vyhrál tým krajinářských architektů, urbanistů, agronomů, lesníků a ekologů pod vedením Jacquese Simona a firmy JNC International. Vychází ze tří vzájemně se doplňujících koncepcí: příroda znovuobjevená na lokalitách Santes a Haubourdin, příroda domestikovaná ve Wavrinu a příroda vysněná v zahradách MOSAÏC v Houplin Ancoisne. V roce 2013 park získal veřejnou recepci, která je zcela věnována objevování místní biodiverzity: Relais Nature du Parc de la Deûle (Espace Naturel Lille Metropole 2019).

Parc de la Deûle se rozkládá na jihu metropole Lille v obcích Wavrin, Santes, Houplin-Ancoisne, Haubourdin, Don a Seclin. Byl vytvořen kolem horního toku řeky Deûle, aby chránil nenahraditelná povodí aglomerace Lille (Santes 2023).

„To, co vidíme dnes, je zcela nově upravená krajina, dílo krajinářských designérů, které se v plné šíři projevuje na stěžejním místě parku: v Mozaikové zahradě a v zahradách kultur.“
(Fresques 2009)

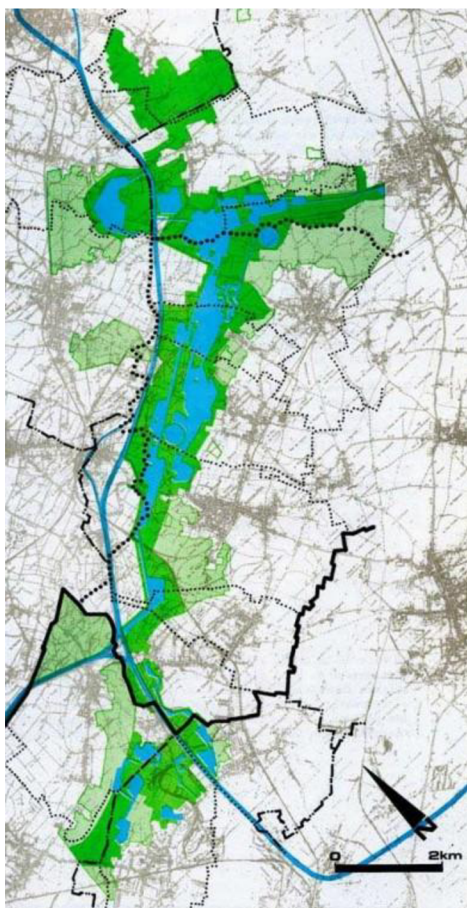
Hlavní výzvy parku

- Ochrana povodí (více než třetina zásob pitné vody v metropoli)
- Ochrana a strukturování ekosystémů
- Zlepšení územní soudržnosti
- Rozvoj koncepce (propojení území parku)

(Santes 2023).

Vznik parku

V 60. letech 20. století byla řeka Deûle nejvíce znečištěnou řekou ve Francii kvůli průmyslovým odpadům z podniků na jejích březích. Černé a mrtvé rybníky byli zamořeny velmi škodlivými těžkými látkami, jako je například kadmium. O místo se dělily skládky a průmyslové odpady. V Santes je lokalita "Gîte", bývalá skládka kalů, kdysi průmyslový areál, který byl přeměněn na nepovolenou skládku pneumatik (Fresques 2009). V roce 1968 bylo cílem propojit metropoli Lille s těžební pánví a vytvořit "centrální městskou oblast" z Lille do

Obr. 48. Projekt podle Jeana Challeta (zdroj: www.popsu.archi.fr)

Obr. 49. Projekt podle týmu Jacquese Simona (zdroj: www.popsu.archi.fr)

Lens. Projekt parku o rozloze 1000 hektarů, svěřený krajinářskému architektovi Jeanu Challetovi, měl vyřešit problém zásobování metropole pitnou vodou a kompenzovat nedostatek rekreačních oblastí. Vzhledem k nepřátelství zemědělské sféry a nedostatku politické vůle byl projekt zrušen. Pierre Mauroy, starosta Lille a předseda městské komunity, ale projekt v roce 1991 obnovil za účasti starostů dotčených obcí. Po konzultaci se zemědělci v roce 1993 byla pod vedením Pierra Dhénina vytvořena mise Espace Naturel Métropolitain. Nový projekt byl navržen v roce 1995 týmem Jacquese Simona, Jean-Noëla Caparta a Yvese Huberta. Projekt zachovává zemědělskou činnost a rozvíjí nové vztahy mezi městem a venkovem, jak dosvědčují Yves a Xavier Collette, zemědělci ze Seclínu (Estienne et al 2008).

V roce 1996 se park stává významným projektem pro městskou komunitu a region, který v sobě spojuje dvojí poslání: ekologické a příměstské zemědělství. Obnovují se louky, lesy, stromořadí, mokřady, potoky a rybníky s původními odvodňovacími a odbahňovacími pracemi, vytvořením prvního průchodu po souši atd. Tortue, malá říčka, která byla v 60. a 70. letech 20. století přeměněna na kanalizaci, byla renaturována. Lokálně byla vyčištěna půda a vyklizeno naleziště tisíce pneumatik (Fresques 2009).

V roce 2002 se konala mezinárodní soutěž na vytvoření zahrady Mosaïc na 33 hektarech v Houplin-Ansoine. Tato komunitní zahrada, inspirovaná zahradním festivalem v Chaumont-sur-Loire, byla otevřena v roce 2004 u příležitosti Lille Evropského hlavního města kultury a od té doby zaznamenala ohromný úspěch (Estienne et al 2008).

Projekt je dokončován s ohledem na HQE – High Environmental Quality (vysoká kvalita životního prostředí) a reaguje na tři výchozí témata:

- "znovuobjevená příroda" obnovou přírodního prostředí v blízkosti měst
- "domestikovaná příroda" prostřednictvím rozvoje zemědělské krajiny a ekologického zemědělství
- "vysněná příroda" vytvořením mozaikové zahrady, která je zároveň zoologickou i botanickou zahradou (Fresques 2009).

Obr. 50. Řeka La Deûle spojující centrum Lille a Parc de la Deûle (zdroj: www.mapcarta.com/36980214)

Obr. 51. Mapa zahrady Mosaic (zdroj: www.santes.fr)

3.4.3.3 Deûle a vybrané příklady z okolí

Současný park de la Deûle se rozkládá na ploše 700 hektarů jižně od Lille. Tato oblast, která zůstávala dlouhá léta opuštěná, byla rekultivována s cílem obnovit území a chránit ohrožený ekosystém. Tento rozsáhlý projekt nyní představuje výjimečný zelený rámeček v silně urbanizovaném regionu. Jeho rekreační poslání se harmonicky snoubí s úpravami prováděnými za účelem ochrany křehkého životního prostředí a zemědělské činnosti, která zde probíhá (JNC International 2016).

MOSAÏC, le jardin des cultures

Deset výjimečných zahrad v MOSAÏC vzdává hold kulturní směsici a rozmanitosti přistěhovalců, kteří se usadili v metropolitní oblasti Lille. Ministerstvo kultury ji označilo jako "Pozoruhodnou zahradu" a navíc je držitelem značky Quality Tourism™, vypráví příběh o migraci v minulosti, současnosti i budoucnosti. Deset zelených ploch, které probouzejí smysly a oslavují rozmanitost původu obyvatel metropolitní Francie.

La Canteraine se nachází mezi obcemi Haubourdin a Emmerin a je rájem žab (*Anura* spp.). Od roku 2006 zde ekologická stráž, sdružení Les Blongios a přírodovědci chrání 7 různých druhů obojživelníků. Po třech letech prací je od roku 2010 lokalita otevřena pro pěší turisty. Téměř 60 000 regionálních stromů a keřů tady nahradilo původní topolový les.

La Gîte et le Relais Nature du Parc de la Deûle

Ze stezky Hauts de Santes se dá objevit 120 hektarová oblast mezi lesy a loukami, jezírky a mokřady, které jsou oblíbené u ptáků. Je to mozaika krajiny, kterou odhalily rozsáhlé práce, jež umožnily obnovu této oblasti.

Les Ansereuilles

Lokalita Ansereuilles nabízí 110 hektarů proměnlivé krajiny, kterou utvářela staletí zemědělské práce. Od majestátní dlouhé příjezdové cesty až po nenápadnější stezky, které se vinou lesem a bažinami, existuje mnoho možných tras.

Espace Naturel des Périseaux

Osm kilometrů zemědělských cest, pro příjemnou procházku nebo běh. Ve Fâches-Thumesnil se nachází také Parc des Aubépines, krásný kout přírody ve městě.

La Louvière

Tato lokalita se nachází v obci Don a přispívá k ochraně přírodního bohatství údolí Deûle. Narazíte zde na kaskádu rybníků a lužní les.

La Lagune Catoire

Toto bývalé rameno Deûle bylo kompletně obnoveno a vyčištěno. Jeho přirozené hospodaření z něj činí bohatý a atraktivní mokřad pro ptáky (Espace Naturel Lille Metropole 2019).

3.4.4 Financování parku

Na financování a na rozpočtu parku se podílejí město Lille, místní samospráva Lille Metropole, či města a obce. Park má také vlastní příjmy, které pocházejí hlavně ze vstupného z tematických částí parku, jako jsou: Mozaiková zahrada a Venkovní muzeum, dále pak z pronájmu pokojů v ubytovacích zařízeních v parku a ze smluv s restauracemi. Dalším příjmem jsou podpory z různých dalších zdrojů. Příležitostně přispívá Centrální vláda a regionální vláda (IPR 2016). Park je častým dějištěm kulturních akcí. Koná se jich tu až několik set ročně, například umělecký festival mezi jezery, pláže na konci světa, slavnost dětí apod. Kulturní akce, workshopy, koncerty, a různé představení organizuje veřejný i soukromý sektor (Espace Naturel Lille Metropole 2019). Příměstský park má své internetové stránky a využívá nejen sociální síť Facebook pro informování o všech akcích, které se během roka konají, ale také přispívá krásnými fotografiemi, aby obyvatelé inspiroval k návštěvě parku.

4 Závěr

Definování typů veřejné zeleně přineslo poznání, že městská zeď není vždy schopna dostatečně uspokojit potřeby a požadavky obyvatel města, které se neúměrně rozrůstá. Vnáší prvky přírody do města, ale bohužel to není příroda ve své přirozenosti. Plochy zeleně se stávají prostorem pro setkávání a rozvoj mezilidských vztahů, bohužel, některé města výrazně trpí nedostatkem zeleně. Absence kvalitního života ve městech souvisí s významem a funkcemi zeleně, které by městu mohli přinášet a vytvářet tak příznivé podmínky pro život obyvatel.

Ze studia literatury vyplynulo, že příměstské parky jsou v mnoha evropských městech jedním z klíčových prvků systému zelené infrastruktury velkoměst a metropolí. Jejich prolínání s městským prostředím umožňuje koexistenci funkcí souvisejících například s ochranou životního prostředí, rekreací, kulturou, vzděláváním, hospodářstvím a rozvojem, s podporou veřejné politiky, s plným zapojením občanů, a hrají důležitou roli v zajištění příměstských ekosystémů. Praha pojala vznik a založení příměstského parku jako nástroj pro snižování dopadů klimatické změny, s čím souvisí ochrana před suchem, i povodněmi, chce ale také zajišťovat ochranu a rozvoj přírodních hodnot krajiny a změnit formy příměstského zemědělství.

Největší problém při zakládání a projektování tak důležitých příměstských parků, je roztržitost území, neochota vlastníků půdy spolupracovat a být ochoten se účastnit tak významného projektu s přínosem pro celé město nebo metropoli.

Práce popisuje i příklady úspěšných příměstských parků z Evropy, které obyvatelé plně využívají a jsou již neodmyslitelnou součástí příměstských oblastí měst a metropolí.

Zpracovaná literární rešerše naplnila požadované cíle.

5 Seznam literatury

Literární zdroje:

- Barthel S. 2008. Recalling urban nature: linking city people to ecosystem services. University of Stockholm. Stockholm.
- Biernacka M, Kronenberg J, Łaszkiwicz E. 2020. An integrated system of monitoring the availability, accessibility and attractiveness of urban parks and green squares. *Applied Geography*. **116**: 102152.
- Bratman GN, Hamilton JP, Hahn KS, Daily GC, Gross JJ. 2015. Nature experience reduces rumination and subgenual prefrontal cortex activation. *PNAS*. **112**: 8567-8572.
- Douglas I, et al. 2011. *The Routledge Handbook of Urban Ecology*. Routledge. England.
- Ent Z, Cílek V, Hlaváček P, Meduna P, Špoula Š, Bolina P, Klimek T, Sádlo J, Schmelzová R. 2019. Fenomén soutoku: příběh říční krajiny na soutoku Vltavy a Berounky. *Novela bohémica a IPR Praha*. Praha.
- Forman RTT, Godron M. 1993. *Krajinná ekologie*. Academia. Praha
- Gehl J. 2011. *Life between buildings: using public space*, 6. Island Press. United States
- Gong L, Mao B, Qi Y, Xu CH. 2015. A satisfaction analysis of the infrastructure of country parks in Beijing. *Urban Forestry & Urban Greening*. **14**: 480-489.
- Hendrych J. 2015. *Slavná stromořadí v proměnách kulturní krajiny: in divinis ordo arte et naturae*. Foibos Books. Praha.
- Hendrych J, Kupka J, Stojan D, Klingorová I, Kubátová Š, Altukhova A. 2018. *Struktury urbanizované zeleně. České vysoké učení technické v Praze*. Praha.
- Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. 2016. *Společně na soutoku*. IPR. Praha.
- Kolařík J, a kolektiv. 2003. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les - I. díl. ČSOP*. Vlašim.
- Krouml V, Čeřovský J, Pokorný J. 1981. *Parkové lesy v systému městské zeleně: sborník referátů*. Dům techniky ČSVTS. Praha.
- Kříž J. 2020. *Hospodaření s dešťovými vodami. Pro města a obce*. **1**: 24-26.
- Mareček J. 1992. *Zahrada*. NORIS. Praha.
- Melková P, Fialka V, Špoula Š, et al. 2014. *Koncepce pražských břehů*. IPR Praha. Praha.
- Mičola P. 2021. Měl by krajinářský obor změnit úhel pohledu na tvorbu městské zeleně? *Inspirace*. **3**: 28-31.
- Otruba I. 2002. *Zahradní architektura – tvorba zahrad a parků*. ERA. Šlapanice.

- Poleno Z. 1985. Příměstské lesy. Státní zemědělské nakladatelství. Lesnictví, myslivost a vodní hospodářství. Praha.
- Rajnoch M. 2021. Lesnický přístup k tvorbě parkových lesů. *Inspirace*. 2: 56-58.
- Ramos TP. 2016. Koncept příměstského parku v evropských městech. Pages 12-14. Společně na soutoku. IPR Praha. Praha.
- Sojková E, Velebil J, Poliačiková Z, Andrade Dneboská M, Šiřina P, Lehovcová M, Bendíková L. 2020. Zeleň pražských památkových zón. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví. Průhonice.
- Špoula Š, et al. 2012. Zelený prstenec – příměstský park: strategie pro rozvoj příměstské krajiny. Městská část Praha – Troja. Praha.
- Šrytr P. 1998. Městské inženýrství. Academia. Praha.
- ČSN 83 9001. 1999. Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice. Český normalizační institut. Praha.

Internetové zdroje:

- Enm.lillemetropole. 2019. Autour de la Deûle. ENM. Lille. Available from <<https://enm.lillemetropole.fr/parcs/autour-de-la-deule>> (accessed March 2023).
- Ente Parco Regionale Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli. 2019. La Tenuta di San Rossore: origini di un nome. Available from <<https://www.parcosanrossore.org/la-tenuta-di-san-rossore-origini-di-un-nome/>> (accessed February 2023).
- Estienne I, Escudie E, Gaudefroy G. 2008. Parc de la Deûle. POPSU-Lille. Available from <<http://popsu.archi.fr/sites/default/files/nodes/document/762/files/fiche-parc-de-la-deule.pdf>> (accessed March 2023).
- Europarc. (2012a). Nature and Countryside within the Urban Fringe. Europa. Available from <<http://www.europarc.org/wp-content/uploads/2020/11/Nature-and-Countryside-within-the-Urban-Fringe.pdf>> (accessed November 2022).
- Europarc. (2012b). Periurban Parks: Improving Environmental Conditions in Suburban Areas, Tool Kit. Europa. Available from <<http://www.europarc.org/wp-content/uploads/2017/10/PERIURBAN-CommonMethodology-Tool-kit.pdf>> (accessed November 2022).
- Europarc. 2019. Periurban parks – Their place in EU Policies. Europa. Available from <http://www.europarc.org/wp-content/uploads/2019/09/Periurban-Parks-and-EU-policies_EUROPARCfederation.pdf> (accessed November 2022).
- Europarc. 2021. Planning and Managing Periurban parks, Tool Kit. Europa. Available from <http://www.europarc.org/wp-content/uploads/2021/12/Toolkit_Periurban-Parks_Planning-and-Managing_2021-compressed.pdf> (accessed November 2022).

Europarc. 2023. Network/Members. Europa. Available from <<http://www.europarc.org/about-us/network/members>> (accessed February 2023).

Florestas. 2020. Monsanto: um dos grandes parques florestais do século XX. Portugal. Available from <<http://florestas.pt/descobrir/monsanto-um-dos-grandes-parques-florestais-do-seculo-xx/>> (accessed February 2023).

Food and Agriculture Organization. 2020. Global forest resources assessment. Rome. Available from <<http://www.fao.org/forest-resources-assessment/2020/en/>> (accessed November 2022).

Fresques.ina. 2009. Le parc de la Deûle. INA. Lille. Available from <<http://fresques.ina.fr/mel/fiche-media/Lillem00031/le-parc-de-la-deule.html/>> (accessed March 2023).

Grilo TCO. 2014. O Parque Florestal de Monsanto. [MSc. Thesis]. Instituto Superior Agronomia. Lisboa. Available from <<https://core.ac.uk/download/pdf/61473361.pdf>> (accessed February 2023).

IPR. 2018. Soutok bude OK: Akční plán pro založení Příměstského parku Soutok (AP2). Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Praha. Available from <https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/kpp/soutok/akcni_plan_soutok_bude_ok.pdf> (accessed January 2023).

IPR. 2023. Příměstský park – nástroj pro snižování dopadů klimatické změny. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Praha. Available from <<https://iprpraha.cz/stranka/4119/primestsky-park-nastroj-pro-snizovani-dopadu-klimaticke-zmeny>> (accessed January 2023).

JNC International. 2016. Parc de la Deûle. Brusel. Available from <<http://wbarchitectures.be/>> (accessed March 2023).

Lesy hl. m. Prahy. 2020. Pražské lesy. Praha. Available from <<http://www.lhmp.cz/mestske-lesy/prazske-lesy/>> (accessed November 2022).

Lillemetropole. 2023. Nature et environnement. MEL. Lille. Available from <<http://www.lillemetropole.fr/votre-metropole/competences/developpement-durable/nature-et-environnement/>> (accessed March 2023).

Městská část Praha Troja. (2012a). Přírodní park Drahaň – Troja. Praha. Available from <<http://www.mctroja.cz/prirodni-park-drahan-troja-371.html>> (accessed November 2022).

Městská část Praha Troja. (2012b). Příměstské Parky, dobré příklady „Good Practices“. Praha. Available from <<http://www.mctroja.cz/files/art/393/files/dobre-priklady.pdf>> (accessed February 2023).

Ministerstvo životního prostředí. 2008-2022. Významné krajinné prvky. Praha. Available from <http://www.mzp.cz/cz/les_projekt> (accessed November 2022).

Parc de Collserola. 2023. Biotopy. Catalunya. Available from <<http://parcnaturalcollserola.cat/habitats/>> (accessed February 2023).

Santes. 2023. Le parc de la Deûle. Santes. Lille. Available from <<http://santes.fr/Tempo-libre/Le-Parc-de-la-Deule/>> (accessed March 2023).

Tibidabo. 2023. Historia. Catalunya. Available from <<http://www.tibidabo.cat/ca/tibidabo/historia/>> (accessed February 2023).

Toscana.info. 2023. Parco di San Rossore. Tuscany. Available from <<http://toscana.info/pisa/provincia/parco-san-rossore/>> (accessed February 2023).

Tuscanyplanet. 2022. Parco Migliarino, San Rossore, Massaciucoli. Tuscany. Available from <<http://tuscanyplanet.com/en/parco-migliarino-san-rossore-massaciucoli-tuscany//>> (accessed February 2023).

Viagensasolta. 2021. Guia para visitar o Parque Florestal de Monsanto. Portugal. Available from <<http://viagensasolta.com/guia-rapido-para-visitar-o-parque-florestal-de-monsanto/>> (accessed February 2023).

Vorel I, Balabánová P, Rozmanová N, Kyselka I. 2013. Principy a pravidla územního plánování C.5 Zeleň. Brno. Ústav územního rozvoje. Available from <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>> (accessed November 2022).

6 Seznam obrázků

- Obr. 1. Zahrada Kinských (zdroj: www.prague.eu/cs/objekt/mista/566/zahrada-kinskych)
- Obr. 2. Mapa lesních úseků v pražských lesích (zdroj: <http://lhmp.cz/mestske-lesy/prazske-lesy/>)
- Obr. 3. Údaj o celkové výměře lesních porostů, které spravují Lesy hl. m. Prahy (zdroj: <http://lhmp.cz/mestske-lesy/prazske-lesy/>)
- Obr. 4. Obora Hvězda (zdroj: www.praha-priroda.cz/lesy/obora-hvezda/)
- Obr. 5. Jezírko pod Dianou, Lesopark na Cibulce (zdroj: www.praha-priroda.cz/lesy/na-cibulce/)
- Obr. 6. Javorník (zdroj: <https://lesycr.cz/fotogalerie/obnova-lesa-v-genove-zakladne-javornik/>)
- Obr. 7., 8. Lesopark Košice (zdroj: www.kosice-dh.sk/lesopark)
- Obr. 9., 10. Parco Nord Milano (zdroj: www.parconord.milano.it/scopri-il-parco/natura-del-parco/)
- Obr. 11. Parco del Piano di Magadino (zdroj: www.parcodelpiano.ch/progetti/)
- Obr. 12., 13. Parc de la Deûle Lille Metropole (zdroj: www.jnc.be/fr/node/172)
- Obr. 14. Partneři projektu Periurban Parks zdroj: www.metroja.cz/periurban-parks-dokumenty/)
- Obr. 15., 16. Přírodní park Drahaň – Troja (zdroj: www.salvia-os.cz/drahan-troja/)
- Obr. 17. Krajinný rámec řeky Vltavy a Údolí Berounky (zdroj: https://iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/kvp/kvp-ipr_koncepce-prazskych-behu_140211.pdf)
- Obr. 18. Území budoucího Příměstského parku Soutok na soutoku Berounky a Vltavy (zdroj: www.iprpraha.cz/projekt/9/soutok/)
- Obr. 19. Mapa parku Florestal de Monsanto, Lisabon (zdroj: www.mapy.cz)
- Obr. 20., 21. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.florestas.pt/descobrir/monsanto-um-dos-grandes-parques-florestais)
- Obr. 22. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.magazine.guiadacidade.pt)
- Obr. 23., 24., 25. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.facebook.com/monsanto/photos)
- Obr. 26. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.magazine.guiadacidade.pt/parque-florestal-de-monsanto-o-pulmao-verde-de-lisboa/)
- Obr. 27. Park Florestal de Monsanto (zdroj: www.viagensasolta.com/guia-rapido-para-visitar-o-parque-florestal-de-monsanto/)
- Obr. 28. Mapa parku Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, Itálie (zdroj: www.mapy.cz)
- Obr. 29. Jezero Massaciuccoli (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 30., 31. Parco Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, lesy Tombolo (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 32., 33. Parco Migliarino, San Rossore, Massaciuccoli, oblast San Rossore (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 34. Usedlost s produkcí medu (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 35. Výletní autobus v parku, oblast San Rossore (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 36. Pohled na pláž (zdroj: www.parcosanrossore.org)
- Obr. 37. Jezero Massaciuccoli (zdroj: Autorka práce)

- Obr. 38. Mapa parku de la Serra de Collserola, Španělsko (zdroj: www.mapy.cz)
- Obr. 39., 40. Parc de la Serra de Collserola (zdroj: www.parcnaturalcollserola.cat/es/)
- Obr. 41. Parc de la Serra de Collserola (zdroj: Autorka práce)
- Obr. 42., 43. Parc de la Serra de Collserola (zdroj: www.facebook.com/collserola/photos)
- Obr. 44. Město Lille, Francie (zdroj: www.mapy.cz)
- Obr. 45. Zeleň na území metropole Lille (zdroj: www.wikiwand.com)
- Obr. 46., 47. Schéma metropolitní oblasti Lille se čtyřmi vyznačenými územími příměstského parku (zdroj: www.lillemetropole.fr)
- Obr. 48. Projekt podle Jeana Challeta (zdroj: www.popsu.archi.fr)
- Obr. 49. Projekt podle týmu Jacquese Simona (zdroj: www.popsu.archi.fr)
- Obr. 50. Řeka La Deûle spojující centrum Lille a Parc de la Deûle (zdroj: www.mapcarta.com/36980214)
- Obr. 51. Mapa zahrady Mosaïc (zdroj: www.santes.fr)

Příloha

Fotodokumentace

